

OPINTO-OHJAUSSUUNNITELMA

Keuda Mäntsälä Lukkarinpolku

Sirpa Repo

Kehittämishankeraportti
Toukokuu 2008

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Repo, Sirpa	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 83	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____saakka	
Työn nimi OPINTO-OHJAUSSUUNNITELMA KEUDA MÄNTSÄLÄ LUKKARINPOLKU		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, opinto-ohjaajakoulutus		
Työn ohjaaja(t) Virtanen, Riitta		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Kehittämishankkeen tavoitteena oli laatia opinto-ohjaussuunnitelma Keski-Uudenmaan ammattiopiston (Keuda) Mäntsälän Lukkarinpolun yksikköön. Tavoitteena oli määritellä ja jäsentää opinto-ohjauksen organisointia, toimintatapoja ja vastuuhenkilöitä. Tämän kautta oli tarkoitus selkiyttää ohjaustoimintaa sekä luoda perustaa opinto-ohjauksen suunnitelmalliselle kehittämiselle.</p> <p>Ammatillisen koulutuksen opinto-ohjauksessa on todettu olevan vakavia puutteita. Kehittämishankkeen tavoitteena oli ohjauksen laadun parantaminen Lukkarinpolun yksikössä ja perustan luominen ohjauksen jatkuvalla arvioinnille.</p> <p>Käytännön toimenpiteiden taustoitus ja pohdinta sijoitettiin tietopuoliseen osuuteen. Tietopuolisessa taustassa tarkasteltiin kirjallisuuden pohjalta ohjauksen säädösperustaa, tavoitteita, sisältöalueita sekä ohjauksen nykytilaa ja tulevia haasteita. Varsinaiseen ohjaussuunnitelmaan kirjattiin selkeitä ohjeita opinto-ohjauksen toteuttamiseksi käytännössä. Suunnitelma laadittiin myös kertomaan opiskelijalle, mitä hänellä on oikeus odottaa opinto-ohjaukselta opintopolun eri vaiheissa.</p> <p>Opinto-ohjaussuunnitelman perusteella voitiin todeta, että Lukkarinpolun opinto-ohjaus on järjestetty pääosin keskitetyn mallin mukaisesti, jolloin ohjauksen toteuttaminen on pääasiassa opinto-ohjaajan vastuulla. Opinto-ohjauksen haasteiden todettiin liittyvän suurelta osin juuri ohjauksen keskittämiseen. Nykyisessä mallissa on vaarana, että opinto-ohjaus ei kata riittävästi kaikkia ohjauksen osa-alueita. Elinikäisen oppimisen vaatimukseen liittyvä oppimaan oppimisen ohjaus on erityisesti vaarassa jäädä liian vähäiseksi. Oppimaan oppimisen ohjausta on jatkossa kehitettävä siten, että sen ohjaus on pääasiassa opetus henkilöstön vastuulla.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Opinto-ohjaussuunnitelma, opinto-ohjaus, ohjaus, ammatillinen koulutus		
Muut tiedot Liitteenä opinto-ohjaussuunnitelma 55 sivua.		

Author(s) Repo, Sirpa	Type of Publication Development project report	
	Pages 83	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title GUIDANCE AND COUNSELLING PLAN FOR KEUDA MÄNTSÄLÄ VOCATIONAL COLLEGE.		
Degree Programme Teacher Education College, Study counsellor		
Tutor(s) Virtanen, Riitta		
Assigned by		
Abstract <p>The objective of the development project was to draw up a study-counselling plan for the Lukkarinpolku unit of Keuda Vocational College ('Keski-Uudenmaan ammattiopisto') Mäntsälä. The intention was to define and analyze the organization, operating modes, and persons in charge of study counselling. In this way the development project sought to clarify the work of study counselling and to found a basis for its methodical development.</p> <p>Study counselling in vocational education has been found to suffer from serious deficiencies. The aim of the development project was to improve the quality of counselling at the Lukkarinpolku unit and to found a basis for continuous assessment of it.</p> <p>The backgrounding and discussion of practical measures were placed in the theoretical part of the study-counselling plan. The theoretical background comprised an examination of the applicable regulations, objectives, content areas, current state, and future challenges of counselling in the light of the literature. The counselling plan proper contained clear instructions for the practical implementation of study counselling. The plan was also intended to tell the students what they had the right to expect of study counselling at different stages of their studies.</p> <p>On the basis of the study-counselling plan one was able to note that the study counselling at Lukkarinpolku has been organized mainly according to the centralized model, which places most of the responsibility for its implementation on the study counsellor. The challenges observed in the study counselling were found to be largely connected to precisely this centralization. The current model carries the risk that the study counselling may not cover all areas of counselling adequately. In particular, the learning-to-learn counselling pertaining to the requirement of lifelong learning is in danger of getting too little attention. In the future, learning-to-learn counselling should be developed so that it is mainly the responsibility of the teaching staff.</p>		
Keywords study-counselling plan, study counselling, counselling, vocational education		
Miscellaneous Appendix study-counselling plan 55 pages		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	2
2 OPINTO-OHJAUS KÄSITTEENÄ.....	3
2.1 Opinto-ohjausta koskevat säädökset.....	3
2.2 Opinto-ohjauksen tavoitteet.....	4
2.3 Opinto-ohjauksen sisältöalueet	5
2.3.1 Kasvun ja kehityksen tukeminen	6
2.3.2 Opiskelun ja oppimisen ohjaus	8
2.3.3 Urasuunnittelun ohjaus	12
3 OPINTO-OHJAUS AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA	14
3.1 Opinto-ohjauksen nykytila ammatillisella 2. asteella	14
3.2 Opinto-ohjauksen tulevaisuuden haasteita	17
3.3 Ammattiin opiskeleva oppijana ja ohjattavana	19
3.4 Opinto-ohjaus Keski-Uudenmaan ammattiopistossa	20
4 KEHITTÄMISHANKKEEN TAVOITE	21
5 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTUS.....	22
6 POHDINTA	23
LÄHTEET	27

LIITTEET

Liite 1:KEUDA MÄNTSÄLÄN OPINTO-OHJAUSSUUNNITELMA

1 JOHDANTO

Tässä kehittämishankkeessa on laadittu opinto-ohjaussuunnitelma Keski-Uudenmaan ammattiopisto Keuda Mäntsälän Lukkarinpolun yksikköä varten. Suunnitelman teko lähti liikkeelle ensisijaisesti käytännön tarpeesta jäsentää opinto-ohjausta aiempaa paremmin, mutta myös tarkoituksesta täyttää ammatillista koulutusta koskevissa säädöksissä asetettu velvoite ohjaussuunnitelman laatimisesta.

Varsinainen opinto-ohjaussuunnitelma on selkeästi ohjeistava. Suunnitelma on tarkoitettu käsikirjaksi pääasiassa opinto-ohjaajalle, mutta myös muulle ohjaukseen osallistuvalla henkilöstöllä. Jäsentyneen suunnitelman avulla on helpompi hallita ohjaustyön moniulotteista – toisinaan jopa kaoottista – arkea. Suunnitelma kertoo myös opiskelijalle, mitä hänellä on oikeus odottaa opinto-ohjaukselta opintopolun eri vaiheissa.

Käytännön toimenpiteiden teoreettinen taustoitus ja pohdinta on sijoitettu tietopuoliseen osuuteen. Siinä kuvataan muun muassa ohjauksen eri sisältöalueita, jotka sitten muuttuvat konkreettisiksi toimenpiteiksi itse ohjaussuunnitelmassa.

Suunnitelman laatimisen pohjana on käytetty opinto-ohjausta koskevaa kirjallisuutta sekä oman opetus- ja opinto-ohjaustyön kautta saavutettua osaamista ja ymmärrystä, jonka karttuminen ei olisi ollut mahdollista ilman vahvaa opinto-ohjaajien alueellista tuki- ja yhteistyöverkostoa.

2 OPINTO-OHJAUS KÄSITTEENÄ

2.1 Opinto-ohjausta koskevat säädökset

Laissa ammatillisesta koulutuksesta (630/98 § 29) säädetään opiskelijan oikeudesta saada opinto-ohjausta. Opinto-ohjauksesta säädetään lisäksi asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (811/98 § 4), jossa todetaan, että ”opinto-ohjauksena opiskelijalle annetaan henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opintojen ohjausta”.

Opinto-ohjauksesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelman perusteissa sekä ammatillisten perustutkintojen uudistumisen myötä tutkintojen perusteissa. Tämän kehittämishankeen ajoittuessa opetussuunnitelmien uudistumisen kynnykselle on työn lähtökohdaksi otettu uusiin tutkinnon perusteisiin kirjatut määräykset opinto-ohjauksesta. Opinto-ohjauksesta säädetään luvun 8 kohdassa 8.1 *Opinto-ohjaus ja henkilökohtainen opiskelusuunnitelma*. Siinä määrätään opinto-ohjauksen tavoitteista, opiskelijan oikeudesta opinto-ohjaukseen ja opinto-ohjauksen järjestämisestä sekä henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta. (Opetushallitus 2008, 179.)

Tutkinnon perusteissa koulutuksen järjestäjää veloitetaan sisällyttämään opetussuunnitelmaansa opinto-ohjaussuunnitelma, joka toimii oppilaitoksen ohjaustyön kehittämisen välineenä. Opinto-ohjaussuunnitelmassa tulee määrittellä ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako sekä se, miten ja millaista tukea opiskelija saa ohjaustoimintaan osallistuvilta. Ohjaussuunnitelmassa on esitettävä, miten oppilaitoksessa on järjestetty yhteistyö eri koulutuksen järjestäjien, oppilaitoksen ulkopuolisten asiantuntijoiden ja huoltajien kanssa. Opiskelijahuoltosuunnitelma kuuluu osaksi opinto-ohjaussuunnitelmaa. (Opetushallitus 2008, 179.)

2.2 Opinto-ohjauksen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteet voidaan jakaa kahteen pääryhmään: oppilaitoskeskeisiin ja opiskelijakeskeisiin tavoitteisiin. Oppilaitoskeskeisinä tavoitteina voidaan ammatillisessa koulutuksessa pitää seuraavia:

- saada opiskelijapaikat täyteen koulutusaloille soveltuvilla opiskelijoilla
- saada opiskelijat suorittamaan ammatillinen tutkinto kolmessa vuodessa (tai kahta tutkintoa suorittavien kohdalla neljässä vuodessa) siten, että opiskelijoilla on valmistuessaan osaamista, jolla on mahdollisuus työllistyä ja / tai selvittää jatko-opinnoista.

Ammatillisten perustutkintojen perusteissa (Opetushallitus 2008, 179–180) opinto-ohjauksen tavoitteet ovat selkeästi opiskelijälähtöisiä. Tutkinnon perusteissa opinto-ohjauksen tavoitteeksi asetetaan, että opiskelija

- saa riittävästi tietoa koulutuksestaan ennen sen aloitusta ja sen aikana
- tietää tutkintoonsa sisältyvät tutkinnon osat ja opinnot ja niiden valinnan mahdollisuudet
- osaa toimia oppilaitosyhteisössään
- osaa kehittää opiskelu- ja vuorovaikutustaitojaan ja itsetuntemustaan
- osaa arvioida omaa toimintaansa ja tuotoksiaan
- osaa suunnitella opintonsa, laatia henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa yhteistyössä opettajan kanssa ja ottaa vastuun opinnoistaan
- osaa seurata opintosuoritusten kertymistä ja hakea tukea opintojensa suunnitteluun
- kykenee suunnittelemaan opiskelujensa sisällön ja rakenteen omien voimavarojensa mukaisesti
- osaa tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja
- tunnistaa opiskeluunsa ja elämäntilanteisiinsa mahdollisesti liittyviä ongelmia ja osaa hakea niihin tukea
- osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia opiskelijahuollon palveluita ja muita ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluja. (Opetushallitus 2008, 179.)

Lisäksi opinto-ohjauksen järjestämisellä tulee

- edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa
- lisätä opiskelijoiden hyvinvointia
- ehkäistä opintojen keskeyttämistä
- edistää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä koko koulutuksen ajan
- edistää työllistymistä
- tukea jatko-opintoihin hakeutumista. (Opetushallitus 2008, 179–180.)

Koulutuksen järjestäjän on tutkinnon perusteiden mukaan kiinnitettävä erityistä huomiota niiden opiskelijoiden ohjaukseen, joilla on

- opiskelu- tai oppimisvaikeuksia (esimerkiksi luki-häiriö)
- poissaoloja koulutuksesta
- elämänhallintaan liittyviä vaikeuksia. (Opetushallitus 2008, 179.)

Ohjauksen tavoitteita tarkasteltaessa voidaan pitää riskinä sitä, että oppilaitoksessa korostetaan tutkintojen suorittamista oppilaitoksen tuloksellisuuskriteerinä sen sijaan, että painotettaisiin oppimisprosessia tai pitkän aikavälin tuloksia (vrt. Watts 2002, 27). Nähdäkseni päättötulosten ei välttämättä tarvitse olla ristiriidassa prosessitulosten kanssa, sillä oppilaitoksen tavoitteet voidaan saavuttaa parhaiten riittävällä opiskelijälähtöisyydellä, jolloin ristiriitaa oppilaitoksen ja opiskelijan tavoitteiden välille ei pääse syntymään.

2.3 Opinto-ohjauksen sisältöalueet

Opinto-ohjauksen sisältöalueet jaotellaan opinto-ohjausta koskevassa kirjallisuudessa usein seuraavasti: 1) kasvun ja kehityksen tukeminen, 2) opiskelun ja oppimisen ohjaus ja 3) uravalinnan ohjaus. Tarkastelen seuraavassa näitä sisältöalueita.

2.3.1 Kasvun ja kehityksen tukeminen

Kasvun ja kehityksen tukeminen on varsin moniulotteinen ohjauksen sisältö-alue. Tähän liittyen ohjauksen yhtenä keskeisenä tehtävänä voidaan pitää realistisen ja monipuolisen minäkäsityksen edistämistä. Lairion ja Puukarin (2001, 98–99) mukaan tässä suhteessa on ongelmana se, että merkittävä osa suomalaisista nuorista on ulkoapäin ohjautuvia koulutus- ja uravalinnoissaan: vain pieni osa pohtii, millaista elämää itse haluaisi ja millaisiin elämänvalintoihin itsellä olisi realistisia mahdollisuuksia. Lairio ja Puukari tuovat esille konkreettisia ohjauksellisia menetelmiä arvioida minäkäsityksen realistisuutta:

- testit ja koetulokset
- sosiaalinen konsensus
(ovatko kaikki opettajat samaa mieltä opiskelijasta?)
- tilastollinen todennäköisyys
(nuoren suoritukset ja taidot suhteessa muihin opiskelijoihin)
- informaation prosessoinnin valikoivuus
(negatiivisen / positiivisen palautteen vähättely / liioittelu)
- sisäisen johdonmukaisuuden arviointi
(kuinka johdonmukaisesti opiskelija arvioi itseään?)

(Lairio & Puukari 2001, 98–99.)

Realistisen minäkuvan rakentamisessa tarvitaan ohjauskeskustelua opiskelijan itsensä kanssa, mutta oman elämän reflektointi edellyttää nuorelta vuoropuhelua myös muiden tahojen – erityisesti vanhempien – kanssa. Opiskelijan realistisen minäkäsityksen edistäminen ei siis voi olla vain opinto-ohjaajan tehtävä, vaan tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan laaja-alaista ohjauksellista verkostotyötä. Nuoren minäkäsityksen kehittymiseen vaikuttavat opinto-ohjaajan lisäksi muun muassa vanhemmat, opettajat, työssäoppimispaikan esimiehet ja työntekijät – sekä tietenkin ystävät ja opiskelijatoverit. (Lairio & Puukari 2001, 101–102.)

Kasvun ja kehityksen tukemisella ja ohjauksella voidaan Kasurisen (2004, 42) mukaan laajemmin ymmärrettynä tarkoittaa psykososiaalista tukea ja oppilaitoksissa tehtävää opiskelijahuoltotyötä. Moniammatillisen opiskelijahuoltotyön

tavoitteet ovat sekä ennaltaehkäiseviä että korjaavia. Tutkinnon perusteissa (Opetushallitus 2008, 185) opiskelijahuollon tavoitteeksi määritellään turvallisen ja terveellisen opiskeluympäristön luominen ja oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja viihtyisyyden edistäminen. Opiskelijahuollon on edistettävä oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista sekä ehkäistävä koulutuksen keskeytymistä. Näitä toimenpiteitä on toteutettava yhteistyössä huoltajien kanssa. Opiskelijahuoltoa koskevia suunnitelmia laadittaessa on tutkinnon perusteiden mukaan oltava yhteistyössä myös oppilaitoksen sijaintikunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa. (Opetushallitus 2008, 185.)

Kasurinen (2004, 43) korostaa koko oppilaitoksen toimintakulttuurin tarkastelua kehitettäessä opiskelijahuoltoa ja psykososiaalista tukea. Hän toteaa toimintakulttuurin muodostuvan ”oppilaitoksen virallisista ja epävirallisista säännöistä, toimintaa ohjaavista arvoista ja periaatteista sekä opetusta ohjaavasta oppimiskäsityksestä ja käytettävistä opetusmenetelmistä”. Hyvin toimivassa yhteisössä sekä opiskelijoilla että henkilöstöllä on mahdollisuus vaikuttaa oppilaitoksen kehittämiseen ja toimintaan. (Kasurinen 2004, 43.)

Jo tutkinnon perusteiden mukaan ”opiskelijoita tulee rohkaista osallistumaan ja vaikuttamaan oman oppilaitosyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen”. (Opetushallitus 2008.) Yksi kanava osallistumiseen ja vaikuttamiseen on opiskelijakunnan toiminta, jota voidaan pitää yhtenä psykososiaalisen tuen muotona oppilaitoksessa.

Kasvun ja kehityksen tukemiseen on kiinnitettävä huomiota heti opintojen alkuvaiheessa. Tällöin ohjauksen tavoitteena on ohjata uudet opiskelijat opintojen alkuun ja sitouttaa heitä opintoihin ja opiskeluyhteisöön. Opiskelijalle on tärkeää tuntee olonsa turvallisiksi ja omata tunne yhteisöön kuulumisesta. Opintoihin sitoutuminen on tärkeää, sillä motivaation on todettu kompensoivan muita puutteita huomattavasti. (Muuronen 2007, 122.)

Opiskelijatuutoreilla on usein tärkeä rooli nivelvaiheen ohjauksessa. Kasurinen (2006, 52) suosittelee hyödyntämään tuutoreiden panosta pitempäänkin toisen asteen opintojen aikana.

Opiskelijan kohdatessa vaikeuksia opintojensa aikana on välttämätöntä, että henkilöstö puuttuu tilanteeseen välittömästi, ettei ongelmien kasaantuminen lisää epäonnistumisen kokemuksia ja synnytä syrjäytymiseen johtavaa kierrettä. (Muuronen 2007, 122.)

2.3.2 Opiskelun ja oppimisen ohjaus

Elinikäinen oppiminen on yksi kansainvälisistä opinto-ohjauksen painotuksista. Elinikäisessä oppimisessa korostetaan opiskelutaitojen hankkimista ja opiskelumotivaation syntymistä ja ylläpitämistä lapsuudesta yli koko aikuisiän. (Numminen 2002, 111.) Elinikäisen oppimisen vaatimukseen liittyy vaatimus metataitojen kehittämisestä. Metataidoilla tarkoitetaan esimerkiksi nuoren kuvaa itsestään oppijana, itsetuntemusta ja itsetuntoa, valintakypsyyttä ja päätöksentekotaitoja. (Nykänen, Karjalainen, Vuorinen & Pöyliö 2007.) Metataitojen kehittämistä voidaan pitää olennaisena osana oppimisen ja opiskelun ohjauksen sisältöaluetta.

Muuttuvassa maailmassa ihmisen on kyettävä hallitsemaan muutosta. Tämä vaatii valmiuksia ja asennetta oppia jatkuvasti uutta. Oppimista korostavassa yhteiskunnassa koulutus ei voi rakentua oletukselle staattisesta älykkyydestä tai annetuista kyvyistä, vaan lähtökohtana on ajatus ihmisen koulutettavuudesta: koulutuksella on mahdollista vaikuttaa siihen, miten ihminen kykenee ajattelemaan ja järjeilemään. Ajattelussa ja tiedonhankinnassa ei siis ole kyse synnynnäisistä kyvyistä vaan taidoista, joita voidaan oppia. (Hautamäki, Scheinin & Kupiainen 2002, 41.) Opiskelutaidoilla on todettu olevan merkittävä osuus opinnoissa menestymisessä: niiden osuudeksi on arvioitu noin 10–50 prosenttia oppimistuloksista (Kivi 2000, 57).

Nykyisin vallitseva konstruktivistinen oppimiskäsitys korostaa itsenäistä oppijaa ja hänen kykyään konstruoida itse kognitiivisia rakenteitaan opiskelussa käyttämiensä toimintojen kautta. Kivi (2000, 11–12) suhtautuu konstruktivistiseen oppimisenäkemykseen osin varauksellisesti, koska siinä unohdetaan helposti inhimillisen ohjaamisen merkitys erityisesti ajattelun taitojen kehittämisessä.

”Äärimmilleen vietyä ja väärin toteutettuna Piaget`n ajatuksista johdettu konstruktivistinen opetusajattelu saattaakin jättää oppijan kognitiivisten prosessien kehittämisen kokonaan tämän itsensä varaan, jolloin ainakin hitaammin edistyvän oppijan tiedonprosessointitaitojen kehittyminen voi jäädä sattumanvaraiseksi tai kokonaan hoitamatta.” (Kivi 2000, 11.)

Hautamäki, Arinen ja muut (2002, 14) korostavat sitä, että muuttuvassa yhteiskunnassa yksilön on kyettävä oppimaan työtehtävissä muutoinkin kuin kokemuksen kautta. Työtehtävät ovat entistä kognitiivisempia, ja niitä opitaan opiskelemalla teoreettisia selostuksia ja tekstejä. Työssä oppiminen on toki silti tärkeä ja oleellinen osa monimutkaisten taitojen kehitystä. (Hautamäki, Arinen, Hautamäki, Kupiainen, Lindblom, Mehtäläinen, Niemivirta, Rantanen & Scheinin 2002, 14.)

Pelkkä 'oppiminen' liitetään usein ainekohtaisten oppisisältöjen omaksumiseen. 'Oppimaan oppimisella' halutaan sen sijaan korostaa yleisempiä osaamis- ja uskomustekijöitä, jotka ohjaavat opiskelijan oppimista ja näkyvät heidän opiskelumenytyksessään. Oppimaan oppimisen keskeinen idea on se, että yksilö pystyy hyödyntämään taitojaan tai valmiuksiaan selvästi uudenlaisen tehtävän edessä. (Hautamäki ym. 2002, 3–4.)

Pelkkä oppiaineiden hallinta ei riitä kansalaiselle, joka joutuu todennäköisesti uusimaan uransa työmarkkinoilla moneen kertaan: tällöin tarvitaan tietoista refleksiivisyyttä eli miettimisen ja harkinnan taitoa – ”itsensä tiedostamista ja tietoisuutta omista taidoistaan, haluistaan ja mahdollisuuksistaan sekä taitoa hallita omaa strategista oppimisuraansa”. (Hautamäki, Scheinin & Kupiainen 2002, 41.) Tietoa tärkeämpää on ajattelun taito ja opiskelijan ”halu ja valmius käyttää sitä uudenlaisten, ulkopuolelta annettujen tehtävien ratkaisemiseen – uuteen oppimiseen” (Hautamäki ym. 2002, 6).

Oppimaan oppimisen käsitteellinen jako kognitiiviseen ja affektiiviseen komponenttiin, osaamiseen ja uskomuksiin, perustuu näkemykseen, että oppimisessa ja tehtäväsuorituksessa on aina kyse näiden kahden tekijän yhteisvaikutuksesta. Osaamiskomponentti painottaa ajattelua kognitiivisena prosessi-

na, jota voidaan opettaa ja kehittää – ja oppia – vaikka työ onkin vaativaa ja kehitys hidasta. Uskomuksissa voidaan erottaa opiskelijan minää koskevat uskomukset ja oppimista ja suoritusta koskevat uskomukset. (Hautamäki ym. 2002, 5–6.)

Minää koskevissa uskomuksissa on kyse esimerkiksi opiskelijan oppiaine- tai taitokohtaisesta minäkuvasta, hänen yleistyneestä näkemyksestään itsestä opiskelijana sekä hänen yleisestä itsetunnostaan. Nuoren muodostaessa kuvaa itsestään opiskelijana on sosiaalisilla tekijöillä (koti, ystäväpiiri, opettajat) keskeinen merkitys. (Hautamäki ym. 2002, 7–8.)

Oppimista ja suoritusta koskevissa uskomuksissa opiskelijan tavoiteorientaatio määrää pitkälti sen, millaisena opiskelija ”näkee suoritusilanteen ja sen hänelle asettaman kognitiivisen ja sosiaalisen haasteen”. Tavoiteorientaation lisäksi tavoitteen asettamiseen ja suorituspanokseen vaikuttaa keskeisesti kolme tekijää: opiskelijan näkemys omasta roolistaan omassa suorituksessaan, opiskelijan suoritukselle antama merkitys tai arvo sekä opiskelijan näkemys annetun tehtävän kiinnostavuudesta. (Hautamäki ym. 2002, 9.)

Ammatillisen koulutuksen opiskelijoilleen antamien opiskeluvalmiuksien tulisi vastata nykyisen informaation vallankumouksen ajan vaatimuksia. Koulutuksen avulla pitäisi välttää ajautumasta yhteiskuntaan, jonka kansalaisista osa kykenee liikkumaan suvereenisti tiedon valtateilla, kun taas osalla ei puutteellinen informaation käsittelyn tietotaito riitä juuri minkäänlaisiin työ- ja toimeentulomahdollisuuksiin. (vrt. Kivi 2000, 5–6.)

Oppimaan oppimisen merkitys on tärkeä teema opinto-ohjaajan toteuttamassa opinto-ohjauksessa, mutta ohjaussuunnitelmaa laadittaessa on muistettava, että oppimisen ja opiskelun taitojen ohjausta ei voi määritellä pelkästään opinto-ohjaajan hoidettavaksi. Kyseisiä taitoja ei voi oppia pelkästään opinto-ohjauksen keinoin, vaan niiden oppiminen on tiukasti sidoksissa ammatilliseen koulutukseen kuuluvien sisältöjen oppimiseen: tällöin avainasemassa ovat opettajat. Nykänen, Karjalainen, Vuorinen ja Pöyliö (2007, 178) ovatkin sitä mieltä, että opiskeluvalmiuksien ja oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen on nimenomaan opettajien ohjausvastuun ydintä.

Ohjattaessa opiskelijoita oppimaan oppimiseen voidaan keskeisinä kulmakivinä pitää seuraavia asioita:

- opetusmenetelmiä käytetään opiskelijalähtöisesti
- opetukseen sisältyy opiskelumenetelmien opettelu
- opetukseen sisältyy omien opiskelutaitojen arviointia ja kehittämistä

Elinikäisen oppimisen ohella opiskeluun ja oppimiseen liittyviä ohjaustarpeita on selkeästi lisännyt joustavuuden ja valinnaisuuden lisääntyminen koulutusjärjestelmässä. Opetussuunnitelmien valinnaisuus, lukuvuoden jaksotus, verkko-opiskelu, työssäoppiminen, kahden tutkinnon opinnot, näyttötutkinnot, yleinen jatko-opintokelpoisuus – kaikki nämä ovat lisänneet henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laatimisen ja siten myös ohjauksen tarvetta. (Numminen 2002, 112.) Ohjausta voidaan tällöin luonnehtia seuraavasti:

”Tässä tilanteessa ohjaus on prosessi, jossa opiskelija pyrkii ottamaan vastuuta omista päätöksistään sekä tekemään päätöksiä järkevästi. Ohjauksen tavoite on se, että opiskelija oppii tunnistamaan omia mahdollisuuksiaan toimia avautuvissa oppimisympäristöissä. Toisin sanoen ohjauksen ydintavoite on opiskelijan ohjaaminen autonomisuuteen, jolloin opiskelija voi toimia itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa.” (Vuorinen & Sampson 2002, 54.)

Kasurisen (2004, 51) mukaan ohjauksen pääpainon tulisi olla opintojen sujuvuuden turvaamisessa. Mielestäni henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laadinnassa ja seurannassa ohjausvastuuta on oltava opinto-ohjaajan lisäksi ennen kaikkea opettajilla. Opiskelun ohjauksessa on tärkeää oivaltaa varhaisen tunnistamisen ja puuttumisen merkitys ongelmatilanteissa. Varhaiseen puuttumiseen kuuluu muun muassa poissaolojen sekä opintojen etenemisen tarkka (mieluiten reaaliaikainen) seuranta sekä henkilöstön ja opiskelijahuolto-ryhmän säännölliset kokoontumiset, joissa voidaan käsitellä kokonaisten opetusryhmien tai yksittäisten opiskelijoiden tilannetta. (vrt. Karjalainen 2006, 96.)

2.3.3 Urasuunnittelun ohjaus

Urasuunnittelun ohjaus ei kohdennu pelkästään koulutuksen ja työelämän rajapintaan, vaan ammatillisen suuntautumisen ohjaus alkaa jo rekrytointivaiheessa. Tällöin korostuu lähettävän ja vastaanottavan oppilaitoksen yhteistyö. Tuossa vaiheessa on tärkeää tiedottaa riittävästi, kattavasti ja oikea-aikaisesti. Koulutusta koskevaa tiedottamista on suunnattava paitsi opiskelijoille myös heidän huoltajilleen, sillä koulutuksessa tapahtuneiden muutosten takia vanhemmilla ei ole enää mahdollisuutta tukea ja ohjata nuoren opintoja ja koulutuspolkua oman kokemustiedon varassa. (Nykänen, Karjalainen, Vuorinen & Pöyliö 2007, 166–167.)

Opetushallituksen toteuttamassa oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishankkeessa on kehitetty toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä muun muassa opintojen keskeyttämisen vähentämiseen. Keskeiseksi keinoksi keskeyttämisen vähentämisessä havaittiin se, että nuori tekee koulutusvalinnan, joka vastaa hänen taipumuksiaan ja edellytyksiään ja johon hän on valmis sitoutumaan. Tämä asettaa ammatilliselle koulutukselle haasteita kehittää välineitä, joilla tuetaan koulutusvalintojen onnistumista. Tältä osin runsas tiedon jakaminen on paras keino tukea onnistuneita valintoja. (Karjalainen 2006, 90.) Tiedon jakamiseksi on olemassa lukematon määrä keinoja; onnistuneeksi keinoksi edellä mainitussa hankkeessa todettiin muun muassa tuutoriopiskelijoiden toteuttama oppilaitosmarkkinointi (Kasurinen 2006, 56).

Tutkimusten mukaan peruskoulun päättövaiheen opiskelijat kokevat saavansa riittävästi tietoa tutkinnoista, mutta liian vähän tietoa työelämästä ja ammattien sisällöstä (Numminen, Jankko, Lyra-Katz, Nyholm, Siniharju ja Svedlin 2000). Se tuo haasteita ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaukselle: miten esitellä koulutuksia peruskoulussa niin, että koulutustieto nivoutuu riittävän konkreettisesti ja elävästi ammatteja ja työelämää koskevaan tietoon?

Uravalinnan ohjausta ei tarvita ainoastaan opintojen suunnittelu- tai päättövaiheessa vaan myös opintojen aikana. Arvioitaessa opinto-ohjauksen tilaa ammatillisessa koulutuksessa lähes puolet opiskelijoista ilmoitti, ettei opinto-ohjaus ollut lisännyt heidän tietojaan ammateista tai työelämästä (Numminen

ym. 2002). Pohtiessaan opinto-ohjauksen merkitystä toisen asteen opinnoissa Kopra ja Niemi (2007, 265) pitävät tärkeänä esimerkiksi sitä, että opinto-ohjaajilla on hyvät kontaktit paikallisiin suuriin työllistäjiin: ”Opiskelijoita kiinnostaa nähdä, mitä työpaikoilla tapahtuu käytännössä”. Motivoitumista uraohjaukseen parantaisi heidän mukaansa kesätyörekrytoinnin yhdistäminen tutustumiskäynteihin. (Kopra ja Niemi 2007, 265.)

Myös EU:n ja OECD:n julkaisemassa, kansainvälisiin arviointitietoihin pohjautuvassa ohjauksen toimintapoliittisessa käsikirjassa kiinnitetään huomiota uraohjauksen puutteisiin toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa: ”Merkittävä osa nuorista lopettaa koulutuksensa kesken ilman tutkintoa. He tarvitsevat palveluja, joiden avulla tuetaan siirtymistä työelämään tai takaisin koulutukseen. Uraohjaus tulisi integroida näihin palveluihin. Uraohjaus tulisi sisältyä myös kouluissa käytössä oleviin keskeyttämistä ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin”. Kehittämisvaihtoehtoina OECD esittää esimerkiksi eri sidosryhmien ja hallinnonalojen keskinäisen yhteistyön virallista vahvistamista; urasuunnittelu- taitojen vahvempaa integroimista opetussuunnitelmiin sekä ohjauspalvelujen laadunvarmistusmekanismien kehittämistä. (OECD 2004.)

Opintojen päättövaiheessa uraohjaus on suurelta osin jatko-opintoihin ja työelämään ohjausta. Työmuotoina voidaan tällöin käyttää esimerkiksi työnhakukursseja ja rekrytointitilaisuuksia. Stenström (2002, 132–133) kannustaa pitämään yhteyttä entisiin opiskelijoihin, joilla voi olla uraohjauksen kannalta hyödyllistä tietoa ja kokemusta. Hän tuo esiin myös siirtymävaiheeseen liittyvän tiedottamisen, kannustuksen ja motivoinnin merkityksen. Nuorta voidaan esimerkiksi tukea elämänmuutoksessa hänen hakeutuessaan työhön toiselle paikkakunnalle tai ulkomaille; jatko-opintoihin siirtymistä voi helpottaa nivelvaiheen orientoiva ohjaus ja jatko-opintoihin valmentava opetus. Oppilaitoksen rekrytointipalvelujen kautta työnantajat voivat tehdä itseään tunnetuksi ja välittää ajantasaista tietoa yritysten toiveista ja osaamistarpeista. Keinoina tässä voi käyttää esimerkiksi suoria kontakteja, esittelytilaisuuksia, messuja ja kirjallista materiaalia. Rekrytointipalvelujen kautta opiskelija voivat paitsi työllistyä myös saada realistista ja monipuolista tietoa työelämästä urasuunnittelun tueksi. (Stenström 2002, 132–133.)

Ohjauspalveluita suunniteltaessa on tärkeää miettiä, miten tukea yksilön koko opintopolkua aina koulutuksesta työelämään siirtymiseen saakka. Vuorisen ja Sampsonin (2002, 49) mukaan siirtymistä tukevaa paikallista verkostoyhteistyötä tulisi kehittää ja ura- ja rekrytointipalveluita pitäisi nivoa osaksi ohjauksen kokonaisuutta siten, että ne palvelisivat myös muita kuin opintojensa päättämisvaiheessa olevia opiskelijoita.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen ura- ja rekrytointipalveluja on kehitetty lukuisissa hankkeissa, joista läheskään kaikki eivät ole onnistuneet. Hankkeissa on muun muassa pyritty kehittämään yhteistyötä työvoimatoimistojen kanssa. (Stenström 2002; Pirttiniemi 2005.) Verkostoyhteistyön ja moniammatillisen yhteistyön toteuttaminen esimerkiksi työvoimahallinnon kanssa on käynyt paikoin vaikeaksi – jopa mahdottomaksi. Resurssien puute pakottaa esimerkiksi Mäntsälän työvoimatoimiston käytännössä kieltäytymään yhteistyöstä.

Urasuunnittelun ohjauksen rinnalla voidaan puhua laajemmin ura- ja elämänsuunnittelun ohjauksesta. Nykänen ja muut (2007, 172) korostavat nuoren elämänvaiheeseen liittyvien ohjaustarpeiden vahvempaa huomioimista ohjauksessa. ”Tällaisia elämän prosesseja ovat muun muassa itsenäistyminen vanhemmista / huoltajista, kotoa muuttaminen, talouden hoito, sosiaalisten suhteiden muuttuminen, seurustelun aloittaminen, uuteen ryhmään sopeutuminen, opiskelun ja työn mahdollinen yhdistäminen ja perheen perustaminen”. Näin laaja-alainen elämänprosessien huomioiminen asettaa mielestäni melkoisia haasteita opinto-ohjaukselle – ehkä jopa ylivoimaisia? (Nykänen ym. 2007, 172.)

3 OPINTO-OHJAUS AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA

3.1 Opinto-ohjauksen nykytila ammatillisella 2. asteella

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opinto-ohjausta on arvioitu kansallisesti vuonna 2002 (Numminen ym., 2002). Tulosten perusteella ammatillisen koulutuksen opinto-ohjauksessa todettiin olevan vakavia puutteita. Tämä aset-

taa suuria haasteita opinto-ohjauksen suunnittelulle ja toteutukselle. (Numminen ym. 2002.)

Arviointitutkimuksessa opiskelijat arvioivat opinto-ohjauksen saatavuuden välille jokseenkin heikko – kohtalainen. Mielestään riittävästi henkilökohtaista ohjausta ilmoitti saaneensa 38 %, liian vähän 43 % opiskelijoista. Runsas kymmenesosa arvioi saavansa ajan henkilökohtaiseen ohjaukseen heti tai muutaman päivän kuluessa. (Numminen ym. 2002.)

Opiskelijoiden mielestä heidän saamansa henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen tuki oli jokseenkin heikkoa – kohtalaista. Noin kolmannes opiskelijoista oli sitä mieltä, että opinto-ohjaus ei lisännyt itsetuntemusta eikä auttanut seuraamaan omaa kehitystä. (Numminen ym. 2002.)

Opiskelutaitojen ja opiskelun ohjaukseen tyytymättömiä opiskelijoita oli noin neljännes: heidän mielestään opinto-ohjaus ei ollut lainkaan auttanut oppimisessa, opiskelutavoitteiden asettamisessa tai opiskelumenetelmien kehittämässä. Kolmasosan mielestä henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekemistä ei oltu lainkaan käsitelty opinto-ohjauksessa. (Numminen ym. 2002.)

Ammatillisen suuntautumisen ja uravalinnan ohjaus toteutui opiskelijoiden mielestä jokseenkin heikosti – kohtalaisesti. Lähes puolet opiskelijoista ilmoitti, ettei opinto-ohjaus ollut lisännyt heidän tietojaan ammateista tai työelämästä. Runsaan kolmasosan mielestä näitä aiheita ei oltu käsitelty opinto-ohjauksessa. Jatko-opintoihin ohjaus toimi ammatillisessa koulutuksessa opiskelijoiden mielestä kohtalaisesti. (Numminen ym. 2002.)

Henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien toteutuminen oli opiskelijoiden mielestä melko heikkoa – kohtalaista. Peräti 80 prosenttia ilmoitti, ettei heillä ollut henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa. Yksilöllisten valintojen edellytyksiä arvioitaessa lähes neljäsosa opiskelijoista oli sitä mieltä, ettei opintoja voinut valita toisilta koulutusaloilta. Runsas kolmasosa olisi halunnut valita opintoja myös muilta aloilta. Vajaa viidennes arvioi, ettei opintoja voinut valita muista oppilaitoksista, kiinnostusta tähän olisi ollut runsaalla kahdella viidesosalla.

Toisaalta, yli puolella ei ollut lainkaan kiinnostusta valita opintoja muilta koulu-
tusaloilta tai muista oppilaitoksista. (Numminen ym. 2002.)

Vuonna 2002 toteutetussa arvioinnissa todettiin hyväksilukemisen kohentu-
neen 1990-luvun loppupuolen tutkimukseen verrattuna. Arvioinnissa selvitet-
tiin, missä määrin opiskelijat olivat tietoisia hyväksilukemispäätöstä koskevas-
ta valitusoikeudestaan: vain 3 prosenttia tiesi oikean valitustahon. (Numminen
ym. 2002.)

Henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kuuluu myös oikeus opiskelutavan
valintaan. Arvioinnin mukaan itsenäistä opiskelua ei tueta riittävästi ja mahdol-
lisuudet verkko-opintojen suorittamiseen ovat heikot. Työssäoppimisen käsit-
telyä luokkaohjaustunneilla pidettiin tarpeellisena. Neljäsosa piti luokkaohjaus-
tunneilla saamaansa tietoa työssäoppimisesta riittämättömänä. (Numminen
ym. 2002.)

Ammatillisen suuntautumisen ohjaus on yksi koulujärjestelmän ongelma-
alueista. Ammatillisen koulutuksen juuri aloittaneista vain 15 prosenttia arveli
olevansa omalla alallaan, epävarmoja oli noin kolmannes ja yli puolet ilmoitti,
ettei ollut omalla alallaan. Ammatillisen suuntautumisen ohjaukselle on siis
runsaasti tarvetta vielä ammatillisessa koulutuksessakin. Ammatillisen koulu-
tuksen opiskelijoista lähes puolet oli arvioinnissa sitä mieltä, ettei opinto-
ohjaus ole lisännyt heidän tietojaan ammasteista tai työelämästä. Peräti runsas
kolmasosa oli sitä mieltä, ettei kyseisiä aiheita ole käsitelty opinto-
ohjauksessa. (Numminen ym. 2002.)

Arviointitutkimuksessa opiskelijat arvioivat henkilökohtaisen kasvunsa, opiske-
lutaitonsa ja ammatillisen suuntautumisensa paremmiksi kuin sen ohjauksen,
jota he olivat näissä asioissa saaneet. Jatko-opintovalmiuksien suhteen omia
taitoja arvioitiin sen sijaan heikommiksi kuin aiheesta saatua ohjausta.
(Numminen ym. 2002.)

Siirtymävaiheen ohjauksen ongelmana arvioinnissa tuli esille se, että yhteistyö
perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen opinto-ohjauksen välillä sujui
huonommin kuin perusopetuksen ja lukion välillä. Sekä perusopetuksen opin-

to-ohjaajilla että peruskoulun päättävien oppilaiden vanhemmilla oli enemmän tietoa lukiosta kuin ammatillisesta koulutuksesta. (Numminen ym. 2002.)

Arviointitutkimuksen perusteella opinto-ohjauksen arviointi ei toimi tyydyttävästi. Itsearviointi oli tehty vain joka kolmannessa oppilaitoksessa eivätkä sisäiset palautejärjestelmät toimineet kunnolla: oppilaitosten rehtoreilla, opinto-ohjaajilla ja opiskelijoilla oli varsin erilaiset käsitykset opinto-ohjauksen toimivuudesta. (Numminen ym. 2002.)

3.2 Opinto-ohjauksen tulevaisuuden haasteita

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma vuosille 2007–2012 (Kesu) asettaa merkittäviä haasteita ammatilliselle koulutukselle ja sitä kautta myös opinto-ohjaukselle. Väestön ikääntymisen vuoksi työelämästä poistuu kehittämissuunnitelmakaudella enemmän työvoimaa kuin nuorista ikäluokista saadaan tilalle. Tämän takia on koko työvoima pyrittävä kiinnittämään työmarkkinoille. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että nykyisin vaille toisen asteen tutkintoa jäävistä suurempi osa suorittaisi ammatillisen tutkinnon. (Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012)

Nuorten työelämään siirtymistä halutaan tehostaa nivelvaiheita nopeuttamalla ja opintoaikoja lyhentämällä. Koulutuksen läpäisyaste vaaditaan nostettavaksi nykyisestä keskimäärin noin 70 prosentista vähintään 80 prosenttiin. Tämän saavuttamiseksi Kesu edellyttää tehokkaita toimenpiteitä opintojen keskeyttämisen vähentämiseksi: muun muassa opinto-ohjausta, koulutusta koskevaa tiedotusta ja neuvontaa, opiskelijavalintaa, opiskelun henkilökohtaistamista ja opintojen seurannan järjestelmiä sekä kodin ja koulun yhteistyötä tulee kehittää läpäisyasteen parantamiseksi. Kaikki nämä kehittämiskohteet liittyvät kiinteästi opinto-ohjaajan työhön. (Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012.)

Nuorten koulutusvalintojen tulisi Kesun mukaan vastata mahdollisimman hyvin työvoiman tarpeeseen, mutta niiden tulisi samalla tukea nuorten henkilökohtaista kasvua ja omatahtista kehittymistä. Onnistuneiden koulutusvalintojen varmistamiseksi on kehitettävä haku- ja valintamenettelyjä, ohjausta ja tiedottamista. Työvoimakapeikkojen katsotaan osittain johtuvan työelämän segregaatiosta eli pitäytymisestä tiukasti perinteisissä miesten ja naisten ammateis-

sa. Sukupuolten välistä tasa-arvoa työelämässä tulisi Kesun mukaan edistää vaikuttamalla tyttöjen ja poikien koulutusvalintoihin. (Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012.)

Kesussa asetetaan tavoitteeksi vähentää epätarkoituksenmukaista moninkertaista koulutusta. Uuden samantasoisien koulutuksen sijaan tutkinnon jo suorittaneiden tulisi hakeutua lisä- ja täydennyskoulutukseen. Samantasoisien ammatillisesti eriytyvän tutkinnon suorittajien tulisi hakeutua aikuiskoulutusohjelmiin. (Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012.)

Uusissa ammatillisten perustutkintojen perusteissa on otettu huomioon Kesussa esitetty vaatimus tutkintojärjestelmän entistä suuremmasta joustavuudesta. Jatkossa ammatillisiin perustutkintoihin on mahdollista valita osia muista ammatillisista perustutkinnoista. Tutkinto on mahdollista suorittaa tutkinnon osa kerrallaan ja perustutkintoon on mahdollista sisällyttää enemmän osia työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamiseksi ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämiseksi. Uusissa tutkinnon perusteissa opiskelijalle annetaan mahdollisuus suorittaa tutkinto ositettuna, mutta koulutuksen järjestäjää ohjataan kuitenkin tuloksellisuusrahoituksen kautta ensisijaisesti kokonaisten tutkintojen tuottamiseen. (Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012.)

Lukkarinpolun yksikössä ensimmäiset uudistetut tutkinnon perusteet otetaan käyttöön rakennusalan perustutkinnossa syksyllä 2008. Tässä vaiheessa on vielä vaikea arvioida, missä määrin opiskelijoilla on kiinnostusta liikkua koulutuksen ja työelämän välillä tutkinnon osia suoritettuaan ja millä tavoin uudistukset vaikuttavat opinto-ohjaukseen. Ongelmia tulee varmasti olemaan ainakin siinä, miten koulutuksen pariin palaavalle voidaan pienessä oppilaitoksessa taata mahdollisuus jatkaa sujuvasti opintojaan. Jo nykyisellään on pienessä yksikössä vaikeaa järjestää kovin yksilöllisiä opintopolkuja.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2007–2012 mukaan tuloksellisuusrahoituksen osuutta ammatillisen koulutuksen rahoituksessa lisätään ja tuloksellisuutta arvioidaan entistä enemmän työllistävyyden ja asiakas-tyytyväisyyden perusteella. Tämä asettaa entistä suurempia paineita ura- ja

rekrytointipalvelujen järjestämiselle tilanteessa, jossa osa-aikaisuus, määräaikaisuus ja nuorten epävarma kiinnittyminen työmarkkinoille ovat merkittäviä ilmiöitä.

3.3 Ammattiin opiskeleva oppijana ja ohjattavana

Itsetunto on koulumenestyksen tärkein selittäjä, se selittää koulumenestyksestä suuremman osan kuin älykkyys. Opiskelijan itsetuntoon voidaan vaikuttaa luottamukselliseen vuorovaikutukseen perustuvalla ohjauksella. Moni toisella asteella aloittava opiskelija haluaa aloittaa opintonsa ”puhtaalta pöydältä”, jolloin on tärkeää, että hänelle tarjoutuu tilaisuus myönteisiin oppimiskokemuksiin. Vahvuuksien löytämisen ja niiden hyödyntämisen kautta opiskelijalla on mahdollisuus parantaa käsitystä itsestään oppijana. (Muuronen 2007, 121–122.)

Opiskelijoiden muuttuneiden ja lisääntyneiden henkilökohtaisten ongelmien katsotaan vaativan yhä enemmän yksilöllistä ohjausta. Nuorilla on yhä enemmän psykososiaalisia ongelmia ja perheillä yhä enemmän tuen ja kasvatusavun tarpeita. (Numminen ym. 2002, 123.)

Henkilökohtaiseen ohjaukseen hakeutumisen kynnyks on saatava niin matalaksi, että siihen hakeutuminen mielletään normaaliksi. Oppilaitoksen pitäisi myös kyetä tunnistamaan niitä tilanteita, joissa henkilöstön on syytä olla aloitteellinen opiskelijoille annettavan ohjauksen suhteen. (vrt. Moitus ym. 2001, 36.)

Ammatilliselle koulutukselle tuo erityisiä haasteita se koulukielteisten ja kouluhaluttomien nuorten joukko, joka on kenties jo peruskoulussa tipahtanut marginaaliin. Nykäsen, Karjalaisen, Vuorion ja Pöyliön teoksessa (2007, 171) esitetään Komosen näkemys siitä, kuinka nuorille on sallittava etsikkoaikansa ilman suurta pelkoa epäonnistujiksi leimautumisesta. Potentiaalisten keskeyttäjiä kohtaaminen vaatii Komosen mukaan ohjaukselta asiakaslähtöisyyttä, opiskelijan tarpeiden huomioimista siten, että koulutuksen keskeyttäminen on tarvittaessa nähtävissä myös ”yksilön oppimisidentiteetin mahdollisena tarkoituksenmukaisena ratkaisuna”. Tällöin oppija voi ylläpitää sellaista oppijaidenti-

teettiä, ”joka ei rakennu vain koulussa menestymiselle vaan on suhteessa myös informaalisiiin oppimismahdollisuuksiin ja -kokemuksiin”. Komosen ajatuksia on syytä pohtia ohjattaessa opiskelijaa, joka syystä tai toisesta näyttää lopullisesti menettäneen otteensa opintoihin – sikäli kuin on koskaan niistä otetta saanutkaan. (Nykänen, Karjalainen, Vuorio ja Pöyliö 2007, 171.)

Heikommin menestyvien opiskelijoiden lisäksi ammatillisen koulutuksen haasteena on yhä kasvava joukko määrätietoisia, kunnianhimoisia ja hyvin menestyviä nuoria, joilla on suuria odotuksia ja vaatimuksia koulutuksen suhteen. Heillä voi olla erityisen tuen ja ohjauksen tarpeita riittävän haasteellisen opiskeluohjelman luomiseksi. Toisaalta, esimerkiksi kahden tutkinnon opiskelija saattaa tarvita tukea ja ohjausta uupumisen välttämiseksi.

3.4 Opinto-ohjaus Keski-Uudenmaan ammattiopistossa

Keski-Uudenmaan ammattiopistossa (Keuda) valmistellaan parhaillaan koko ammattiopistoa koskevaa opinto-ohjaussuunnitelmaa. Tällä hetkellä opinto-ohjausta määritellään Keudassa ainoastaan opetussuunnitelman yhteisessä osassa, jossa on yksi opinto-ohjausta ja siihen liittyviä tukipalveluita koskeva luku. Siinä toistetaan lyhyesti opetussuunnitelman perusteissa mainittuja ohjauksen tavoitteita. Lisäksi siinä määrätään, että ”kukin opinto-ohjaaja sopii esimiehensä kanssa vuosittaisista tavoitteista, tehtävistä ja painopistealueista”. (Keski-Uudenmaan ammattiopiston opetussuunnitelma, yhteinen osa, 22.)

Opetussuunnitelmassa määrätään myös ohjauksen resursseista: Opinto-ohjaajan työtä määrätään käytettäväksi vähintään yhden henkilön työpanos 500 opiskelijaa kohti ja enintään yhden henkilön työpanos 300 opiskelijaa kohti. Jokaisessa ammattiopistossa tulee olla opinto-ohjaajan virassa toimiva opinto-ohjaaja. (Keski-Uudenmaan ammattiopiston opetussuunnitelma, yhteinen osa, 22.) Lukkarinpolun yksikössä on päätoiminen opinto-ohjaaja toista lukuvuotta.

Keudassa tai Keuda Mäntsälässä ei ole toteutettu opinto-ohjauksen arviointia muutoin kuin osana yleistä opiskelijatytyväisyyskyselyä. Tuossa kyselyssä ainoa suoranaisesti opinto-ohjausta koskeva kysymys kuuluu: ”*Millainen on*

mielestäsi opintojen ohjauksen määrä?” Vuonna 2008 toteutetussa kyselyssä Lukkarinpolun (n= 77) keskiarvo oli 3,0 (asteikolla 1–5). Keudan muissa yksiköissä keskiarvo vaihteli välillä 2,6 ja 3,1. (Keudan opiskelijakysely 2007.) Sama kysely on toteutettu myös kahtena edellisenä vuonna. Aiempia tuloksia ei voi verrata uusimpiin tuloksiin, sillä tulosten koonti on tehty eri tavalla: vuonna 2008 tulokset ilmoitettiin oppilaitoksittain, aiempina vuosina koulutusaloittain.

Opinto-ohjauksen kannalta opiskelijakyselyn ongelmana on se, että siinä arvioidaan vain ohjauksen määrää, ei laatua. Vastausten perusteella on tosin mahdotonta tietää, miten opiskelijat ovat kysymystä tulkinneet. Ohjauksen määrää on voitu arvioida esimerkiksi pidettyjen luokkaohjaustuntien määrän perusteella. Lukkarinpolulla luokkaohjaustuntien määrä on suuri, mutta se ei takaa sitä, että ohjaus olisi laadultaan opiskelijoiden tarpeita tyydyttävää. Tarkemman arviointitiedon saamiseksi – ja sitä kautta toiminnan laadun parantamiseksi – opinto-ohjausta on jatkossa arvioitava yksityiskohtaisemmalla, oppilaitoskohtaisella kyselyllä.

4 KEHITTÄMISHANKKEEN TAVOITE

Tämän kehittämishankkeen tavoitteena oli kehittää Keski-Uudenmaan ammattiopisto Mäntsälän Lukkarinpolun yksikön opinto-ohjausta laatimalla oppilaitokselle opinto-ohjaus-suunnitelma. Ammattiopistolla ei ole tähän saakka ollut minkäänlaista ohjaussuunnitelmaa, mikä johtuu siitä, että oppilaitoksessa on päätoiminen opinto-ohjaaja vasta toista lukuvuotta.

Opinto-ohjaussuunnitelman laatiminen on tärkeää monesta syystä. Jo ammatillista koulutusta koskevissa säädöksissä edellytetään, että oppilaitoksella on ohjaussuunnitelma (vrt. luku 2.1). Ohjaussuunnitelma on asiakirja, jossa määritellään ohjauksen asemaa oppilaitoksen keskeisenä toimintaperiaatteena. Suunnitelmaan on kirjattu oppilaitosyhteisön yhteinen näkemys opinto-ohjauksen toimintatavoista, työnjaosta, resursseista ja hallinnosta. Ohjaussuunnitelma kertoo sekä henkilökunnalle että opiskelijoille tarjolla olevista oh-

jauspalveluista, niiden saatavuudesta ja vastuuhenkilöistä. (Numminen, Heino, Joronen-Vallin, Karlsson, Lerkkanen, Virtanen & Pirttiniemi 2005.)

Tämän kehittämishankkeen tavoitteena on vastata mahdollisimman kattavasti niihin vaatimuksiin ja odotuksiin, joita opinto-ohjaussuunnitelmalle yllä asetetaan. Tavoitteena on sitä kautta jäsentää ja selkeyttää ohjausta ja luoda pohjaa ohjauksen toimivuuden arvioinnille.

5 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTUS

Opinto-ohjauksen tila 2002 arviointitutkimuksen (Numminen ym. 2002, 121) mukaan opinto-ohjausta järjestetään ammatillisissa oppilaitoksissa pääsääntöisesti kahden mallin mukaisesti: Keskitetyssä mallissa päätoiminen opinto-ohjaaja vastaa sekä luokkamuotoisesta että henkilökohtaisesta opinto-ohjauksesta. Hajautetussa mallissa opinto-ohjaus on resursoitu ammatillisille opettajille joko koulutusaloittain (tai vastaavasti) tai siten, että ohjauksesta vastaa ryhmänohjaaja. Tämän ohjaussuunnitelman perusteella on havaittavissa, että Keuda Mäntsälä Lukkarinpolun opinto-ohjauksessa painottuu keskitetyn mallin mukainen toteutustapa.

Nyt laadittuun ohjaussuunnitelmaan on kirjattu jo olemassa olevia ohjauksen toteutustapoja ja käytänteitä. Suunnitelmaa tehtäessä on useita prosesseja tarkennettu, mutta mukaan on otettu myös monia aivan uusia käytänteitä; sellaisia, jotka itsestään selvästi kuuluvat opinto-ohjaukseen, mutta joiden toteutus on aiemmin jäänyt puutteelliseksi tai kokonaan tekemättä.

Opinto-ohjaussuunnitelma on mahdollista jäsentää monella tavalla: opintoajan, ohjauksen sisällön, ohjauksen muodon tai ohjauksen työnjaon mukaan (Numminen ym. 2005, 8–9). Tässä suunnitelmassa (liite 1) on käytetty pääasiassa opintoajan mukaista jäsenystä: ohjaus ennen opintoja, opintojen alkuvaiheessa, opintojen aikana, opintojen päättövaiheessa ja opintojen jälkeen. Samalla suunnitelma rakentuu osittain myös sisällön ja työnjaon mukaan.

Ohjaussuunnitelma koostuu kolmesta osasta. Varsinainen tekstiosa on laadittu varsin perusteelliseksi ja yksityiskohtaiseksi, jolloin ohjaussuunnitelma toimii myös ohjauksen toimintakäsikirjana. Yksityiskohtaisuus merkitsee sitä, että suunnitelmaan on kirjattu paljon muuttuvia käytäntöjä. Tämän vuoksi ohjaussuunnitelmaa on päivitettävä jatkuvasti, vähintään lukuvuosittain. Päivityksestä vastaa opinto-ohjaaja.

Ohjaussuunnitelmassa on varsinaisen tekstiosan liitteenä taulukko, johon on kirjattu ohjauksen vuosikalenteri. Siinä on määritelty viikkojen tai kuukausien tarkkuudella toimenpiteiden toteuttamisajankohdat. Taulukko toimii helppolukuisena tarkistuslistana.

Ohjaussuunnitelman liitteessä on Lukkarinpolun opinto-ohjaus esitetty myös kaaviona, jonka jäsenysperusteena on käytetty ohjauksen jakoa kolmeen sisältöalueeseen: kasvun ja kehityksen tukeminen, opiskelun ja oppimisen ohjaus ja urasuunnittelun ohjaus.

6 POHDINTA

Tämän kehittämishankkeen tavoitteena oli laatia opinto-ohjaussuunnitelma Keski-Uudenmaan ammattiopisto Keuda Mäntsälän Lukkarinpolun yksikköön. Hankkeen tuloksena syntyneen ohjaussuunnitelman jäsennyksessä käytetään pääasiassa opintoajan mukaista jäsenystä, mutta samalla opinto-ohjauksen käytäntöjä tarkastellaan myös sisällön ja työnjaon näkökulmasta. Tietopuoliossa taustassa on tarkasteltu kirjallisuuden avulla ohjauksen säädösperustaa, tavoitteita, sisältöalueita sekä ohjauksen nykytilaa ja tulevia haasteita.

Ammatillisen koulutuksen opinto-ohjauksessa on todettu olevan vakavia puutteita (Numminen ym. 2002). Tämän suunnitelman tavoitteena on ohjauksen laadun parantaminen. Siihen on pyritty määrittelemällä entistä selkeämmin ohjauksen organisointia, toimintatapoja ja vastuuhenkilöitä.

Opinto-ohjaussuunnitelmia laaditaan usein varsin yleisellä tasolla. Tämä ohjaussuunnitelma on laadittu tietoisesti varsin yksityiskohtaiseksi, sillä suunnitel-

ma on tarkoitettu käytettäväksi arkisena työkaluna, käsikirjan tavoin. Tämän tyyppinen suunnitelma kaipaavaa aktiivista päivittämistä, mutta ajantasaisuutta voitaneen pitää ohjaussuunnitelmaan kuuluvana itsestänselvyytenä.

Tämän ohjaussuunnitelman perusteella voi tulla siihen tulokseen, että opinto-ohjaus on Lukkarinpolulla nimenomaan opinto-ohjaajan toteuttamaa ohjausta. Osittain tämä on harhaa, osittain totta. Opinto-ohjaus on Lukkarinpolulla toteutettu pääosin keskitetyn ohjausmallin mukaisesti, mutta ryhmänohjaajilla ja opettajilla on kuitenkin suuri vastuu päivittäisestä, opintoihin lomittuvasta ohjauksesta: tuota ohjausta ei tässä suunnitelmassa ole tehty näkyväksi. Tässä suunnitelmassa ei näy myöskään kaikki ryhmänohjaajille kuuluva ohjaus, sitä varten on olemassa erillinen ryhmänohjaajan opas.

Kehittämishankkeen tietopuolinen tausta jää käytännössä pois siitä ohjaussuunnitelman versiosta, joka toimii käsikirjana arjessa. Tietopuolista osuutta ei silti ole tarkoitus haudata unholaan: juuri tuosta osuudesta nousee valtaosa jo havaituista kehittämistarpeista. Pohdin seuraavassa niitä suunnitelman – ja ohjauksen organisoimista – kehittämistarpeita, joihin on jatkossa kiinnitettävä huomiota.

Tämän ohjaussuunnitelman puutteena voidaan pitää ohjauksen tarkastelua korostuneesti opinto-ohjaajan toimenkuvan kautta. Tällöin on vaarana se, että ohjaus jää irralliseksi suhteessa opetukseen ja oppimiseen. Keudassa on laadittu opas, jossa on määritelty ja jäsennetty ryhmänohjaajien toteuttamaa ohjausta. Jatkossa olisi tärkeää tarkastella näitä asiakirjoja lähemmin rinnakkain, yhtäältä mahdollisten päällekkäisyyksien ja toisaalta mahdollisten ei-kenenkään hallussa olevien alueiden kartoittamiseksi.

Keskitettyjen ohjaustoimintojen mallissa – mitä tämä malli monelta osin edustaa – ohjaus toteutetaan erillisenä toimintana ja ohjauksesta vastaa opinto-ohjaaja. Tällaisen mallin vahvuutena on se, että ohjausta hoitaa ohjauksen ammattilainen. Vastuunjako on mallissa selkeä, ohjauksella on oma toimipiste ja toiminnalle on osoitettu erilliset resurssit. (Moitus, Huttu, Isohanni, Lerkkanen, Mielityinen, Talvi, Uusi-Rauva & Vuorinen 2001, 149–150.)

Keskitetyn mallin puutteena on se, että osa ohjaustoiminnasta on vaarassa jäädä vähäiseksi (Moitus ym. 2001, 150). Näin voi käydä esimerkiksi silloin, kun oppimisen ja opiskelun taitojen ohjaus määritellään opinto-ohjaajan hoitettavaksi. Kyseisiä taitoja ei voi oppia pelkästään opinto-ohjauksen keinoin, vaan niiden oppiminen on tiukasti sidoksissa ammatilliseen koulutukseen kuuluvien sisältöjen oppimiseen: tällöin avainasemassa ovat opettajat. Keskiteytyssä mallissa ongelmana saattaa olla myös se, että ohjaukseen tosiasiallisesti osallistuvien henkilöiden keskinäinen yhteistyö voi olla riittämätöntä, ohjauksen kiinnittyminen opetussuunnitelmaan voi jäädä ohueksi ja opinto-ohjaaja voi jäädä liaksi erilleen opetus- ja muusta henkilökunnasta (Moitus ym. 2001, 150).

Tässä vaiheessa opinto-ohjaussuunnitelmasta puuttuu vielä suunnitelma ohjauksen luokkatuntien (yhteensä 64 tuntia / ryhmä / kolme vuotta) sisällöksi. Se tulee olemaan seuraava kehittämiskohde. Ohjaussuunnitelma yhdistettynä kattavaan tuntisuunnitelmarunkoon sisältöineen ja aineistoineen tarjoaa varsin perusteellisen kokonaisuuden, joka helpottaa työn suunnittelua, toteutusta ja kehittämistä sekä ennen kaikkea parantaa opiskelijan saaman opinto-ohjauksen laatua. Selkeillä toimintaperiaatteilla ja hyvällä ennakkosuunnittelulla on merkitystä myös työssä jaksamiselle.

Mistä sitten tietää, onko opinto-ohjaus onnistunut tehtävässään? Ohjauksen onnistumista voidaan arvioida esimerkiksi Raimo Vuorisen (2007) esittämällä 'näytöillä' ohjauksen tuloksista:

1. Motivaation lisääntyminen ja opiskelua koskevien asenteiden muuttuminen
 2. Oppimistulosten paraneminen
 3. Opetukseen osallistuminen
 4. Keskeytysten väheneminen
 5. Opintojen loppuun suorittaminen
 6. Työnhakuvalmiuksien paraneminen
 7. Työttömyysjaksojen lyheneminen
 8. Koulutus- ja työmarkkinoiden toimivuus
 9. Yhteiskunnallisen tasa-arvon lisääntyminen
- (Vuorinen 2007.)

Keskeytysten vähenemistä ja opintojen loppuun suorittamista arvioidaan ammatillisessa koulutuksessa vuosittain sekä oppilaitoskohtaisesti että järjestäjäkohtaisella tulosrahoitusmittaristolla. *Motivaation lisääntymistä ja opiskelua koskevien asenteiden muuttumista* on vaikea suoranaisesti mitata, mutta tulosten voi olettaa näkyvän selkeästi keskeyttäneiden ja valmistuneiden määrässä. *Oppimistulosten paranemista* on helppo arvioida annettujen arvosanojen perusteella. *Opetukseen osallistumista* on myös helppo seurata ja se korreloi yleensä vahvasti oppimistulosten ja opintojen loppuun suorittamisen kanssa.

Työnhakuvalmiuksien paranemista voi jossain määrin arvioida tulosrahoitusmittariston työllistymismittarilla, joka taas ei kerro mitään työttömyysjaksojen pituudesta vaan työssäolosta tietyllä tilastointihetkellä. *Ohjauksen yhteys koulutus- ja työmarkkinoiden toimivuuteen* on vaikeasti mitattavissa, sillä suurin osa markkinoiden toimivuudesta määrittyy muiden yhteiskunnallisten rakenteiden ja mekanismien kuin ohjauksen kautta. Yhteiskunnallisen tasa-arvon lisääntyminen on kysymys, jota tuskin koskaan pystytään arvioimaan muuten kuin – Vuorisen omaa ilmaisua käyttäen – ”tarkoitushakuisesti”.

Lopuksi voidaan todeta, että jatkossa muun muassa ohjaussisältöjen tarkempi määrittäminen samoin kuin ohjauksen työnjako näiden sisältöjen osalta vaatii vielä paljon kehittämistyötä. On kuitenkin hyväksyttävä se tosiasia, että ohjaussuunnitelma ei ole koskaan valmis eikä täydellinen – ja jostain on aina lähdettävä liikkeelle. Ohjaussisällöistä vaikeimpana haasteena pidän oppimaan oppimisen ohjausta: miten tuota prosessia voisi tehdä ”näkyväksi” sillä tavoin, että jokainen ohjaukseen väistämättä osallistuva opettaja saisi siitä käytännön työkalun oman ohjausprosessinsa hahmottamiseksi ja kehittämiseksi.

Opinto-ohjaussuunnitelman laatiminen nyt toteutetussa laajuudessa on työlästä. Siksi on mielekästä, että kerran tehtyä työtä voidaan hyödyntää mahdollisimman laajalti. Tämän ohjaussuunnitelman pohjalta onkin jo syntymässä uusia ohjaussuunnitelmia.

LÄHTEET:

Asetus ammatillisesta koulutuksesta 1998. 811/6.11.1998.

Hautamäki, J., Scheinin, P. ja Kupiainen, S. 2002. Osaaminen – oppiman oppimisen taidot. Teoksessa *Oppimaan oppiminen toisen asteen koulutuksessa*. Toim. Hautamäki, J., Arinen, P., Hautamäki, A., Kupiainen, S., Lindblom, B., Mehtäläinen, J., Niemivirta, M., Rantanen, P., ja Scheinin, P. Helsinki: Opetushallitus, 39–75.

Hautamäki, J., Arinen, P., Hautamäki, A., Kupiainen, S., Lindblom, B., Mehtäläinen, J., Niemivirta, M., Rantanen, P., ja Scheinin, P. 2002. Johdanto oppimaan oppimisen arviointiin. Teoksessa *Oppimaan oppiminen toisen asteen koulutuksessa*. Toim. Hautamäki, J., Arinen, P., Hautamäki, A., Kupiainen, S., Lindblom, B., Mehtäläinen, J., Niemivirta, M., Rantanen, P., ja Scheinin, P. Helsinki: Opetushallitus, 1–28.

Karjalainen, M. 2006. Oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishankkeen aikana luodut toimintamallit tai hyvät käytännöt. Teoksessa *Ohjauksen toimintakulttuurin muutos alueellisessa yhteistyössä*. Toim. M. Karjalainen ja H. Kasurinen. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto, 81–109.

Kasurinen, H. 2004. Ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Teoksessa *Ohjausta opintoihin ja elämään*. Toim. H. Kasurinen. Vammala: Opetushallitus, 40–56.

Keudan opiskelijakysely 2007.

Kivi, T. 2000. *Oppimisen taidot*. Vantaa: Opetushallitus.

Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012. Kehittämissuunnitelma. Opetusministeriö.

Lairio, M. ja Puukari, S. 2001. Muutoksista mahdollisuuksiin. Ohjauksen uutta identiteettiä etsimässä. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998. 630/21.8.1998.

Moitus, S., Huttu, K., Isohanni, I., Lerkkanen, J., Mielityinen, I., Talvi, U., Uusi-Rauva, E. & Vuorinen, R. 2001. *Opintojen ohjauksen arviointi korkeakoulussa*. Helsinki: Edita.

Muuronen, A. 2007. Erityisopetuksen ohjaukselliset toimintamallit ja hyvät käytännöt. Teoksessa *CHANCES – Opinto-ohjauksen kehittäminen nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi*. Toim. H. Kasurinen & M. Launikari. Helsinki: Opetushallitus, 116–133.

Numminen, U. 2002. Opinto-ohjaus – vastaus opiskelijan ja koulujärjestelmän ongelmiin? Teoksessa *Ohjaus Suomessa 2002*. Toim. R. Vuorinen & H. Kasurinen. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto, 111–129.

Numminen, U., Heino, J., Joronen-Vallin, K., Karlsson, R., Lerkkanen, J., Virtanen R. ja Pirttiniemi, J. 2005. Miten tuemme opiskelijaa oppilaitoksessamme? Opas ammatillisen oppilaitoksen opinto-ohjaussuunnitelman laatimiseen. Opetushallitus.

Numminen, U., Jankko, T., Lyra-Katz, A., Nyholm, N., Siniharju, M. ja Svedlin, R. 2002. Opinto-ohjauksen tila 2002. Yliopistopaino, Helsinki.

Nykänen, S., Karjalainen, M., Vuorinen, R. & Pöyliö, L. 2007. Ohjauksen alueellisen verkoston kehittäminen - poikkihallinnollinen ja moniammatillinen yhteistyö voimavarana. Helsinki: Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto.

Opetushallitus 2008. Rakennusalan perustutkinnon perusteet.

Pirttiniemi, J. 2005. Ura- ja rekrytointipalvelujen tulevaisuus ammatillisessa koulutuksessa. Teoksessa Opinto-ohjauksen tarkoitus. Toim. J. Lerkkanen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja, 43–50.

Stenström, M.-L. 2002. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen ura- ja rekrytointipalvelujen arviointia. Teoksessa Ohjaus Suomessa 2002. Toim. R. Vuorinen & H. Kasurinen. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto, 25–30.

Vuorinen, R. 2007. Ohjauksen arvioinnista... keskustelujen pohjaksi. Esitys opinto-ohjaajan koulutuksessa 11.9.2007.

Vuorinen, R. ja Sampson, J. P. 2002. Ohjaus opintojen suunnittelun ja arvioinnin tukena – strategisia kysymyksiä. Teoksessa Ohjaus tieteenalana ja ammattina 2. Ohjauksen toimintakentät. Opetus 2000. Juva: PS-kustannus, 46–69.

Watts, A. G 2002. OECD:n koordinoiman ohjauksen toimintapolitiikan arviointihankkeen väliraportti. Teoksessa Ohjaus Suomessa 2002. Toim. R. Vuorinen & Helena Kasurinen. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto, 25–30.

LIITE 1

Opinto-ohjaussuunnitelma

Keuda Mäntsälä
Lukkarinpolku

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Opiskelijan oikeus opinto-ohjaukseen	6
3 Opinto-ohjauksen tavoitteet	6
4 Opinto-ohjauksen järjestäminen ja resursointi	7
5 Ammatillisesta koulutuksesta tiedottaminen	9
5.1 Ammattiopiston vierailut Mäntsälän peruskouluissa	9
5.2 Tutustumisvierailut ammattiopistolle	10
5.3 Messut ja muut peruskoulujen jatko-opintotapahtumat	12
5.4 Lehdistötiedottaminen	12
5.5 Esitteiden tuotanto ja jakelu	13
5.6 Lehti-ilmoittelu	14
5.7 Nettisivutiedotus	14
5.8 Taitaja 9 -paikalliskilpailujen järjestäminen	15
5.9 Avoimet ovet	16
5.10 Jälkiohjaus	17
6 Opiskelijavalinta	18
6.1 Joustohaun valinnat	18
6.2 Valintakirjeiden laatiminen ja postitus	19
7 Ohjaustarpeiden kartoitus ja tukitoimenpiteiden suunnittelu	20
7.1 Nivelpalaverit peruskoulujen kanssa	20
7.2 Tiedonsiirto muista kuin Mäntsälän peruskouluista	20
7.3 Taustatietolomake	21
7.4 Yhteydenotot koteihin opintojen alkuvaiheessa	21
7.5 Tulohaastattelu	22
7.6 Luki- ja matematiikkatestit.....	22

7.7 Opiskelijatietojen koonti ja tiedonsiirto	
ammattiopiston sisällä	22
8 Ohjaus opintojen aloitusvaiheessa	23
8.1 Opiskelijoiden vastaanotto, perehdytys ja ryhmäyttäminen	23
8.2 Opiskelijan opas	23
8.3 Osaamisen tunnustaminen	24
8.4 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS)	26
8.5 HOJKSien laadinta	27
9 Ohjaus opintojen aikana	28
9.1 Opintojen etenemisen seuranta	28
9.2 Rästiklinikka ja uusintakokeiden suorittaminen	29
9.3 HOJKS-seuranta	30
9.4 Kahden tutkinnon opiskelijoiden ohjaus	30
9.5 Siirto-opiskelijoiden ohjaus	31
9.6 Opintonsa keskeyttäneiden takaisintulo-ohjaus	31
9.7 Työssäoppimisen ohjaus	32
9.8 Yhteistyö kodin ja ammattiopiston välillä	32
9.9 Yhteistyö opiskelijahuollollisissa asioissa	34
9.10 Opiskelijaintra KERMIT	35
10 Ohjaus opintojen päättövaiheessa	35
10.1 Opintonsa keskeyttävien tai lopettavien ohjaus	35
10.2 Koulutuksesta työhön -opintojakso	36
10.3 Jatko-opintopäivä	37
10.4 Yhteishakuneuvonta (toinen aste ja AMK)	37
10.5 Valintakoevalmennus	38

11 Ohjaus opintojen jälkeen	38
12 Tutor- ja mentortoiminta	38
13 Opiskelijakunnan toiminta	39
14 Yhteistyö elinkeinoelämän ja työvoimapalveluiden kanssa	39
15 Yhteistyö ja verkostot ammattiopiston ulkopuolella	40
16 Opinto-ohjauksen toimivuuden seuranta ja arviointi	41

LIITTEET

LIITE 1: Opinto-ohjaus Keuda Mäntsälä Lukkarinpolku (taulukko)

LIITE 2: Mainostoimiston ohje esitekuvien koosta

LIITE 3: Keudan ilmoitusohje

LIITE 4: Opinto-ohjaus Keuda Mäntsälä Lukkarinpolku (kaavio)

1 Johdanto

Tässä opinto-ohjaussuunnitelmassa kuvataan opinto-ohjauspalvelujen käytännön toteutusta Keuda Mäntsälän Lukkarinpolun yksikössä. Suunnitelma on laadittu varsin yksityiskohtaiseksi, koska sen on tarkoitus palvella myös ohjauksen toimintakäsikirjana.

Tämän suunnitelman ulkopuolelle on jätetty ryhmäohjaajien ja opettajien antama opintoihin liittyvä ohjaus. Ryhmäohjaajan työn tueksi on Keudassa julkaistu RO-OPE-niminen opaskirja, jossa tarjotaan ideoita ja välineitä ammatitopiston ryhmäohjaukseen. Opas jäsentää hyvin ryhmäohjaajan tehtäviä opinto-ohjauksessa. Tässä suunnitelmassa ei ole tarpeen toistaa tuon oppaan sisältöä.

Tämän opinto-ohjaussuunnitelman sähköinen versio pidetään intranetissa koko henkilöstön saatavilla samoin kuin opiskeijaintrassa opiskelijoiden luettavissa. Suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Päivityksestä vastaa opinto-ohjaaja. Suunnitelman on jatkossa tarkoitus täydentää Keudan yhteistä opinto-ohjaussuunnitelmaa; tällä hetkellä yhteistä suunnitelmaa ei vielä ole.

Tässä ohjaussuunnitelmassa viitataan ohjauksen tavoitteiden osalta uusiin tutkintojen perusteisiin, joista ensimmäisenä otetaan Keuda Mäntsälässä käyttöön rakennusalan tutkinnon perusteet syksyllä 2008. Vanhojen opetussuunnitelmien mukaan opiskelevien ohjaus voidaan hyvin toteuttaa uusien tutkinnon perusteiden mukaisin tavoittein, sillä uudet tavoitteet kattavat selkeästi myös vanhat tavoitteet. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman ja osaamisen tunnustamisen kohdalla viitataan sekä vanhoihin että uusiin opetussuunnitelman / tutkinnon perusteisiin, sillä uusissa perusteissa on muutamia käsitteitä uudistettu.

2 Opiskelijan oikeus opinto-ohjaukseen

Ammatillista koulutusta koskevien säädösten mukaan opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opintojen ohjausta sekä opiskelussa tai elämäntilanteiden muutoksissa tarvitsemiaan tukipalveluita. Ohjauksella tulee tukea opiskelijaa kokonaisvaltaisesti opintojen eri vaiheissa. Ohjaukseen sisältyy tutkintoon vähintään 1,5 opintoviikkoa.

3 Opinto-ohjauksen tavoitteet

Keudan toiminta-ajatuksena on tarjota nuorille, aikuisille ja elinkeinoelämälle työelämälähtöistä koulutusta. Tämän toiminta-ajatuksen mukaisesti opinto-ohjauksen tavoitteena Lukkarinpolun yksikössä on

- saada opiskelijapaikat täyteen koulutusaloille soveltuvilla opiskelijoilla
- saada opiskelijat suorittamaan ammatillinen tutkinto kolmessa vuodessa (tai kahta tutkintoa suorittavien kohdalla neljässä vuodessa) siten, että opiskelijoilla on valmistuessaan osaamista, jolla on mahdollisuus työllistyä ja / tai selvittää jatko-opinnoista.

Kaikkien muiden jäljempänä mainittujen ohjauksen tavoitteiden voidaan katsoa tukevan yllä mainittuja tavoitteita.

Tutkinnon perusteissa opinto-ohjauksen tavoitteeksi asetetaan, että opiskelija

- saa riittävästi tietoa koulutuksestaan ennen sen aloitusta ja sen aikana
- tietää tutkintoonsa sisältyvät tutkinnon osat ja opinnot ja niiden valinnan mahdollisuudet
- osaa toimia oppilaitosyhteisössään
- osaa kehittää opiskelu- ja vuorovaikutustaitojaan ja itsetuntemustaan
- osaa arvioida omaa toimintaansa ja tuotoksiaan
- osaa suunnitella opintonsa, laatia henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa yhteistyössä opettajan kanssa ja ottaa vastuun opinnoistaan
- osaa seurata opintosuoritusten kertymistä ja hakea tukea opintojensa suunnitteluun

kykenee suunnittelemaan opiskelujensa sisällön ja rakenteen omien voimavarojensa mukaisesti

- osaa tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja
- tunnistaa opiskeluunsa ja elämäntilanteisiinsa mahdollisesti liittyviä ongelmia ja osaa hakea niihin tukea
- osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia opiskelijahuollon palveluita ja muita ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluja.

Lisäksi opinto-ohjauksen järjestämiseltä edellytetään, että se

- edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa
- lisätä opiskelijoiden hyvinvointia
- ehkäistä opintojen keskeyttämistä
- edistää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä koko koulutuksen ajan
- edistää työllistymistä
- tukea jatko-opintoihin hakeutumista.

Koulutuksen järjestäjän tulee tutkinnon perusteiden mukaan kiinnittää erityistä huomiota niiden opiskelijoiden ohjaukseen, joilla on

- opiskelu- tai oppimisvaikeuksia (esimerkiksi luki-häiriö)
- poissaoloja koulutuksesta
- elämänhallintaan liittyviä vaikeuksia.

4 Opinto-ohjauksen järjestäminen ja resursointi

Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Opinto-ohjaukseen osallistuu koko henkilöstö.

Tutkinnon perusteiden mukaan opinto-ohjausta järjestetään opintoihin liittyväinä, henkilökohtaisena, ryhmäohjauksena ja muuna ohjauksena.

Opintoihin liittyvä ohjaus on ryhmänohjaajien ja opettajien antamaa ohjausta, joka nivoutuu välittömästi päivittäiseen opiskeluun ja oppimiseen.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan opettajan tulee ohjata ja motivoida opiskelijaa tutkinnon suorittamisessa ja opintojen suunnittelussa ja auttaa opiskelijaa löytämään vahvuuksiaan ja kehittämään oppimisen valmiuksiaan.

Ryhmäohjaus on enimmäkseen luokkaohjauksena toteutettavaa ohjausta. Opinto-ohjaaja antaa luokkaohjausta jokaiselle ryhmälle yhteensä 2 opinto- viikkoa eli 64 tuntia kolmen vuoden aikana.

Ryhmäohjausta on joissain tilanteissa mielekästä järjestää **suurryhmäohjauksena**, jolloin ohjaus kohdennetaan esimerkiksi kaikille saman vuosikurssin opiskelijoille. Tällaista ohjausta voidaan käyttää mm. jatko-opintoihin liittyvissä infotilaisuuksissa. **Pienryhmäohjaus** soveltuu käytettäväksi silloin, kun useammalla opiskelijalla on samanlainen ohjaustarve, esimerkiksi kahta tutkintoa suorittavien infotilaisuudet ja seurantapalaverit sekä päättövaiheessa olevien opiskelijoiden valintakokeisiin valmentaminen.

Uutena suuremmalle joukolle kohdennettuna ohjauksen muotona kehitetään **verkko-ohjausta**, jonka avulla on mahdollista saada osa ohjauksesta ajasta ja paikasta riippumattomaksi. Verkkopalveluita on mielekästä käyttää mm. **omaehtoisen ohjauksen** välineenä. Omaehtoisessa ohjauksessa opinto-ohjaaja opastaa opiskelijaa ohjausta tukeviin informaatiolähteisiin ja ohjauspalveluihin. Internetin lisäarvo korostuu ohjaukseen liittyvien rutiininomaisten tehtävien hoidossa, mutta tieto- ja viestintätekniikkaa on mahdollista hyödyntää kaikilla ohjauksen tavoitealueilla: oppimisen ja opiskelun ohjauksessa, koulutus- ja uravalinnan ohjauksessa sekä kasvun ja kehityksen tukemisessa.

Henkilökohtainen ohjaus on tarpeen silloin, kun kyseessä on yksittäistä opiskelijaa koskeva asia, esimerkiksi osaamisen tunnustaminen, opiskeluun tai muuhun elämään liittyvät vaikeudet, vaihtoehtoiset opintojen suoritustavat, opintojen seurantapalaverit tai muut vastaavat asiat. Opiskelija voi hakeutua henkilökohtaiseen ohjaukseen itse, mutta usein ohjausta on perusteltua antaa myös opinto-ohjaajan tai opettajan aloitteesta. Neljännen vuoden opiskelijoille annetaan pääsääntöisesti vain henkilökohtaista opinto-ohjausta.

Opinto-ohjaajalla ei ole kiinteitä vastaanottoaikoja. Hänen viikkoaikataulunsa on nähtävissä pääkäytävällä. Vastaanotolle voi tulla aina, kun opinto-ohjaaja on paikalla ja vapaana. Tapaamisajan voi myös varata puhelinoitolla, teksti-

viestillä tai sähköpostilla. Yhteystiedot on nähtävissä opinto-ohjauksen ilmoitustaululla.

5 Ammatillisesta koulutuksesta tiedottaminen

Tutkinnon perusteissa koulutuksen järjestäjää veloitetaan tiedottamaan ammatillisesta koulutuksesta ja siihen hakeutumisesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, oppilaanohjaajille ja opettajille. Koulutusta koskevasta tiedottamisesta ja markkinoinnista vastaa Lukkarinpolulla opinto-ohjaaja.

Lukkarinpolun opiskelijoista suurin osa tulee Mäntsälästä. Tämän vuoksi on mielekästä suunnata perusopetukseen kohdistuva tiedottaminen pääasiassa mäntsäläläisille peruskouluille: Riihenmäen koululle ja Ehnroosin koululle. Muissa kunnissa tiedotuksesta vastaavat lähempänä sijaitsevat ammattiopistot, joissa on samaa koulutustarjontaa.

5.1 Ammattiopiston vierailut Mäntsälän peruskouluissa

Ammattiopisto vierailee Riihenmäen ja Ehnroosin peruskouluissa 9. luokilla ja mahdollisesti myös 8. luokilla. Vierailuajankohdat määräytyvät peruskoulujen lukujärjestysten mukaan, mutta yleensä 9. luokilla vierailut ajoittuvat syysluku-kaudelle ja 8. luokilla vierailut kevätlukukaudelle.

Vierailujen tarkoitus on esitellä ammatillista koulutusta yleensä, Keuda Mäntsälä Lukkarinpolun koulutustarjontaa, ammattiopiston koulutusaloihin liittyviä ammatteja ja työelämää. Opinto-ohjaaja esittelee ammatillista koulutusta yleisellä tasolla, tutoreita hyödynnetään koulutusalojen esittelyissä ja ammattiesittelyihin pyritään saamaan mukaan työelämän edustajia. Viimeksi mainitusta kerrotaan enemmän kohdassa Yhteistyö elinkeinoelämän ja työvoimapalveluiden kanssa.

5.2 Tutustumisvierailut ammattiopistolle

Suurin osa ammattiopistolle suuntautuvista tutustumiskäynneistä on paikallisten peruskoululaisten vierailuja. Jonkin verran vierailijoita käy myös muista kunnista, lähinnä Järvenpäästä. Varsinaisten peruskoululaisten lisäksi vierailmassa käy perusopetuksen lisäopetuksen ja ammattistartin opiskelijoita sekä niitä opiskelijoita, joilla on aikomus vaihtaa oppilaitosta paikkakunnalle muuton vuoksi.

Periaate vierailuissa on, että kaikki halukkaat ammattiopistoon tutustujat otetaan vastaan. Jokainen vierailu on tärkeä osa koulutusmarkkinointia ja opiskelijarekrytointia, joten ammattiopiston on pyrittävä siihen, että vierailijoille jää oppilaitoksesta positiivinen käsitys. Vierailutoiminnan organisoinnista vastaa opinto-ohjaaja, käytännön toteutuksessa ovat mukana tutorit ja opettajat. Lyhyitä opinto-ohjaajan tai tutoreiden hoitamia esittelykäyntejä lukuun ottamatta opinto-ohjaaja sopii koulutusalojen opettajien kanssa aloille sopivista vierailupäivistä.

Mäntsälän peruskoulujen **9.-luokkalaiset vierailevat** ammattiopistolla syyskuun ja helmikuun välisenä aikana siten, että yksi ryhmä saapuu kerrallaan yhden oppitunnin mittaiselle vierailulle. Näiden vierailujen aikana ryhmälle esitellään kaikkien koulutusalojen tiloja ja toimintaa. Vierailut toteutetaan siten, että opinto-ohjaaja (tai kaksi tutor-opiskelijaa) kierrättää ryhmää kaikilla osastoilla. Jokaisella osastolla koulutuksen esittelystä huolehtii kaksi kyseisen koulutusalan tutor-opiskelijaa ja mahdollisesti myös alan opettaja.

Peruskoulujen **TET-jaksoja** toteutetaan pitkin lukuvuotta. Jakson aikana oppilas tutustuu yleensä johonkin valitsemaansa koulutukseen muutaman päivän ajan. TET-jaksolle osallistujat sijoitetaan johonkin opetusryhmään työskentelemään kyseisen ryhmän normaalin lukujärjestyksen mukaan, kuitenkin siten, että päivittäinen päättymisaika on sama kuin peruskoulun päättymisaika yleensä. TET-jaksojen järjestelyjä hoitaa opinto-ohjaaja, päivittäisestä käytännön työskentelystä vastaavat opettajat. Koko TET-jakson ajaksi nimetään ohjauksesta vastuulliset tutorit, joiden tehtävänä on perehdyttää TET-jaksoiset ammattiopistoon ja huolehtia siitä, että vierailijat otetaan kitkatta osaksi työyhteisöä vierailujakson ajaksi.

Ennen ravintolakokkiosastolle suuntautuvaa TET-jaksoa on peruskouluille ilmoitettava, että voidakseen työskennellä suurkeittiön ruuanvalmistustehtävissä on vierailijoiden hankittava salmonellatodistus. Todistuksen saa oman kunnan terveystieteidenkeskuksesta ja sen saaminen kestää noin viikon. Asiasta tiedotetaan joka syksyn alussa rutiininomaisesti molemmille peruskouluille, mutta asiasta on syytä muistuttaa TET-jaksojen lähestyessä.

Ammattiopistolle suuntautuu myös **koulutuskokeiluja**, joiden pituus voi lyhimmillään olla päivän, pisimmillään kokonaisen jakson verran. Muutaman päivän koulutuskokeilut pyritään ajoittamaan siten, että vierailijalla on mahdollisuus osallistua ammattiaineiden opetukseen, ja mieluiten vielä sellaisina päivinä, jolloin ohjelmassa on toiminnallista opiskelua. Koulutuskokeiluja koskevat samat periaatteet kuin TET-jaksoja: tutoreilla on suuri vastuu vierailijoiden päivittäisestä ohjauksesta.

Opinto-ohjaaja on ennen jokaista koulutuskokeilua tai TET-jaksoa yhteydessä lähettävän tahon opinto-ohjaajaan, jolloin voidaan pohtia yhdessä opiskelijan tilannetta ja vierailun tavoitteita. Lisäksi opinto-ohjaaja tapaa jokaisen koulutuskokeiluun tai TET-jaksolle tulijan vierailujakson alussa ja lopussa, siis esimerkiksi päivän mittaisissa vierailuissa aamulla ja iltapäivällä. Vierailijalle annetaan arviointilomake, jonka vierailija täyttää päivän päätteeksi. Lomakkeessa vierailijaa pyydetään pohtimaan omia kokemuksiaan vierailujaksosta suhteessa ammatinvalintaan liittyviin kysymyksiin. Vierailijaa pyydetään arvioimaan myös vierailujakson toteutuksen onnistumista.

TET-jaksojen ja koulutuskokeilujen merkitys on erityisen suuri niille peruskoulun oppilaille, jotka aikovat hakea joustohaussa Lukkarinpolulle. Ammattiopiston ja peruskoulujen yhteistyötä on tarpeen kehittää nykyistä paremmin joustohakua palvelevaksi. Tällöin korostuu opiskelijaa koskevan tiedon vaihto ennen ammattiopistossa vierailua ja sen jälkeen. Opinto-ohjaajan ja opettajan tulee yhdessä opiskelijan kanssa arvioida tutustumiskäynnin sujumista ja opiskelijan mahdollista kiinnostusta ja soveltuvuutta alalle. Ammattiopisto saa tällöin lisäinformaatiota joustohakua varten ja opiskelija pystyy paremmin arvioimaan alan soveltuvuutta itselleen.

5.3 Messut ja muut peruskoulujen jatko-opintotapahtumat

Lukkarinpolun opiskelijarekrytoinnin pääasiallinen alue on Mäntsälä, toiseksi suurin alue Järvenpää. Näin ollen peruskouluille suunnattuihin jatko-opintotapahtumiin on mielekästä osallistua lähinnä Mäntsälässä ja Järvenpäässä. Keski-Uudenmaan alueella peruskoulujen jatko-opintotapahtumien muodoksi on vakiintunut messutyypinen oppilaitosten esittäytyminen.

Mäntsälän peruskoulujen yhteinen jatko-opintoilta järjestetään yleensä marraskuussa ilta-aikaan joko Riihenmäen tai Ehnroosin koululla. Tilaisuuden aluksi on peruskoulujen opinto-ohjaajien vetämä ”luento-osuus”, jonka jälkeen yleisö tutustuu luokissa ja käytävillä sijaitseviin messuosastoihin. Keuda Mäntsälän molemmat toimipisteet – Lukkarinpolku ja Saaren kartano – esittäytyvät samalla osastolla. Lukkarinpolun osalta järjestelyistä vastaa opinto-ohjaaja. Messuille rekrytoidaan mukaan tutoreita kaikilta koulutusaloilta.

Järvenpään jatko-opintomessuilla toimitaan samoin kuin Mäntsälässä. Opinto-ohjaaja huolehtii tutoropiskelijoiden kuljetuksesta. Mikäli tutoropiskelijoiden joukossa on Järvenpäästä kotoisin olevia, rekrytoidaan messuesittelijöiksi ensisijaisesti heitä.

Imagosyistä messuilla on syytä panostaa paitsi esittelijöiden koulutukseen myös osaston ulkoiseen näytävyyteen. Keuda Mäntsälässä on hankittu molempien toimipisteiden yhteiskäyttöön kaksi roll-up’ia, joita säilytetään pääsääntöisesti Saaren toimipisteessä.

5.4 Lehdistötiedottaminen

Mäntsälässä ilmestyy kolme paikallislehteä: Mäntsälä-lehti, Mäntsälän Uutiset ja Mäntsälän Viikko-Uutiset. Lehdillä on suuri merkitys ammattiopiston tunnetuksi tekemisessä paikkakunnalla. Rungas positiivinen julkisuus on tärkeää paitsi opiskelijarekrytoinnin myös työelämäyhteistyön edistämiseksi.

Paikallislehtien suhtautuminen ammattiopistoon on positiivista: lehdet ovat kiinnostuneita ammattiopistosta ja julkaisevat siitä mielellään juttuja. Lehdille kannattaa lähettää aktiivisesti tiedotteita ja juttuvinkkejä.

Lehdistötilaisuus kannattaa järjestää silloin, kun tilaisuuden järjestäjällä on jotain näytettävää tai toimittajien on mielekästä päästä tapaamaan ja haastattelemaan ihmisiä. Valmis lehtijuttu voi joskus olla toimiva ratkaisu, mutta siinä suhteessa on syytä olla hienovarainen ja huomioida lehtien mahdollinen pyrkimys journalistiseen riippumattomuuteen.

Tiedottamisesta huolehtii opinto-ohjaaja ainakin seuraavissa asioissa: yhteishakuun liittyvä tiedottaminen helmi–huhtikuussa

- avoimista ovista tiedottaminen ennen ja jälkeen tapahtuman
- opintojen alkaminen syksyllä ja päättyminen keväällä (mm. valmistuneista tiedottaminen)
- Taitaja 9 -paikalliskilpailusta tiedottaminen tapahtuman jälkeen

Opettajat huolehtivat omien alojensa tapahtumatiedottamisesta itse tai pyytävät halutessaan opinto-ohjaajan apua.

Tiedottamisessa on huolehdittava lehtien tasapuolisesta kohtelusta. Maksullinen, tilattava Mäntsälä-lehti ilmestyy maanantaisin ja torstaisin. Kaksi muuta ovat ilmaisjakelulehtiä, jotka ilmestyvät torstaisin. Paras aika tiedotustilaisuuden järjestämiselle tai tiedotteen lähettämiseksi on maanantai tai tiistai, sillä silloin juttu ehtii kaikkiin lehtiin yhtä aikaa eli torstaina. Tällöin kenenkään ei tarvitse julkaista ”vanhaa” juttua.

Ammattiopistossa kerätään leikearkistoa. Siitä huolehtii toimistonhoitaja. Lehtileikekansioita säilytetään toimiston arkistossa.

5.5 Esitteiden tuotanto ja jakelu

Keudan toimisto huolehtii koko koulutuskuntayhtymän esitetuotannosta. Esitteet ovat koulutusaloittaisia esitteitä, joissa on kerrottu kaikkien kyseistä koulutusta tarjoavien yksiköiden yhteystiedot. Kuntayhtymä toimittaa esitteitä ammattiopistolle, joka huolehtii niiden jakelusta. Keudan esitteitä jaetaan paikallisille peruskouluille, työvoimatoimistoon ja nuorten työpajalle. Esitteitä on tarjolla myös messuilla ja muissa tapahtumissa.

Monissa Keudan yksiköissä tehdään yhteisesitteiden lisäksi omia ”kotikutoisia” esitteitä. Näitä voi tehdä ja jakaa oman harkinnan mukaan. Omatekoisissa

esitteissä on noudatettava Keudan graafista ohjeistoa. Ohjeisto on saatavilla Keudan nettisivuilla osoitteessa www.keuda.fi > Palvelut > Yrityskuva.

Käytettäessä opiskelijoiden valokuvia markkinointimateriaalissa on jokaiselta opiskelijalta pyydettävä **kirjallinen suostumus kuvien käyttöön**. Alaikäisiltä on lisäksi pyydettävä huoltajan suostumus. Luvan pyytämistä varten on olemassa valmis lomake.

5.6 Lehti-ilmoittelu

Keuda julkaisee yhteishaun yhteydessä koko Keudan yhteisiä ilmoituksia. Lisäksi Keuda Mäntsälä (Saari + Lukkarinpolku) julkaisee omia ilmoituksiaan paikallislehdissä. Tarpeen mukaan Lukkarinpolku voi julkaista omia ilmoituksiaan. Niitä tarvitaan lähinnä avoimista ovista tai muista vastaavista tapahtumista tiedottamiseen.

Lukkarinpolulla ilmoitustekstien laatimisesta ja ilmoitustrafiikista vastaa opinto-ohjaaja. Taitto hoidetaan kuntayhtymän palveluna. Kuntayhtymän ohjeistus ilmoituksista on liitteessä 2.

5.7 Nettisivutiedotus

Nettisivuilla tulee olla aina ajantasainen perustieto koulutustarjonnasta. Ressurssien mukaan nettisivuille voi perustietojen lisäksi tuottaa kaikkea opiskeluun liittyvää materiaalia, esimerkiksi opiskelijahaastatteluita ja muuta human interest -aineistoa. Nettisivujen kokonaissisällöstä vastaa opinto-ohjaaja, sivuja päivittää hänen lisäkseen opintos sihteeri. Nettisivutiedottamisessa on muistettava luvan pyytäminen opiskelijoiden kuvien käyttöön, alaikäisillä myös huoltajan lupa.

5.8 Taitaja 9 -paikalliskilpailujen järjestäminen

Taitaja 9 -kilpailu on peruskoulun 9.-luokkalaisille tarkoitettu kilpailu kädentaidoissa. Kisalla halutaan nostaa taitoaineiden – erityisesti tekniikan, tekstiilityön ja kotitalousalojen – tuntemusta.

Taitaja 9 -kilpailussa kilpaillaan kolmella tasolla: paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Paikalliskilpailun järjestäminen Mäntsälässä on Lukkarinpolun yksikön vastuulla. Kilpailun järjestäminen on vapaaehtoista, mutta Lukkarinpolku on järjestänyt kilpailuja jo useiden vuosien ajan. Kilpailut ovat yksi tapa markkinoida ammatillista koulutusta. Lukkarinpolulla paikalliskilpailujen organisoinnista huolehtii opinto-ohjaaja.

Paikalliskilpailussa peruskoulun yhdeksäsluokkalaiset muodostavat kolmen hengen sekajoukkueen (joukkueessa oltava tyttöjä ja poikia). Jäsenet voivat olla eri luokilta, mutta heidän on oltava samasta koulusta. Paikalliskilpailuihin ilmoittaudutaan ammattiopiston ohjeiden mukaisesti. Paikalliskilpailu järjestetään marraskuussa.

Paikalliskilpailuista parhaat joukkueet pääsevät jatkoon **aluekilpailuihin**. Paikalliskilpailujen järjestäjät ilmoittavat voittajajoukkueensa suoraan aluekilpailujen järjestäjälle. Taitaja 9 -aluekarsinnan järjestäjä ottaa tämän jälkeen yhteyttä ilmoittautuneisiin ja antaa lisätietoja. Aluekilpailuja on järjestetty marras–tammikuussa, järjestämisaikataulu kannattaa tarkistaa alkusyksystä.

Jokaisesta aluekilpailupaikasta parhaat joukkueet pääsevät Taitaja SM-ammattitaitokilpailujen yhteydessä järjestettävään **finaaliin**.

Taitaja 9 -kilpailussa opinto-ohjaajan on huolehdittava seuraavista tehtävistä:

- kilpailukutsu peruskouluille: tiedot kilpailun ajankohdasta ja kilpailusäännöistä peruskoulujen opinto-ohjaajille
- kilpailutehtävien suunnittelu yhdessä kunkin alan opettajien kanssa
- tutoreiden ja tarvittaessa muiden opiskelijoiden kouluttaminen kilpailuavustajiksi (ajanotto ym. tehtävät)
- palkintojen hankkiminen (kolme parasta joukkuetta palkitaan, kaikille muille pieni osallistumispalkinto)

- kilpailupäivän organisointi ja aikatauluttaminen lehdistötiedotteet: ennen kilpailuja kutsu toimittajille seuraamaan kilpailua, kilpailun jälkeen tiedote kilpailusta ja tuloksista (kuvia mukaan niille lehdille, jotka eivät olleet paikalla)
- tulostietojen lähettäminen aluekilpailusta vastaavalle

Paikalliskilpailu on mielekkäintä järjestää niin, että kilpailun tulokset saadaan heti kilpailun päätyttyä ja palkintojenjako voidaan järjestää välittömästi kilpailun jälkeen.

Taitaja 9 -kilpailuihin ja niiden järjestämiseen liittyvää tietoa on saatavilla nettisivuosoitteessa www.taitaja9.com. Sivustoa kannattaa hyödyntää esimerkiksi kilpailutehtävien laadinnassa.

5.9 Avoimet ovet

Avointen ovien päivä järjestetään kerran lukuvuodessa. Avointen ovien päivän suunnittelusta ja organisoinnista vastaa opinto-ohjaaja. Päivän toteutuksessa kannattaa käyttää tutoreiden apua.

Avointen ovien päivänä koulutusaloilla on järjestetty ohjelmaa, jota yleisö voi seurata tai johon se voi osallistua. Tärkeä osa päivää ovat ravintolakokkien järjestämät myyjäiset.

Avointen ovien päivä vetää nykymuodossaan pääasiassa iäkkäämpiä vieraita. Päivän sisällössä on runsaasti kehittämistä, mikäli sen halutaan palvelevan opiskelijarekrytointia.

Opinto-ohjaaja lähettää avointen ovien päivästä tiedotteen lehdistölle ennen ko. päivää sekä välittömästi päivän jälkeen. Tapahtuman jälkeen lähetettävän tiedotteen mukana lähetetään kuvia tapahtumasta. Lisäksi tapahtumasta julkaistaan lehti-ilmoitus kaikissa kolmessa paikallislehdessä.

5.10 Jälkiohjaus

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan ammatillista koulutusta ja siihen hakeutumista koskevaa tiedotusta ja ohjausta on suunnattava erityisesti perusopetuksen päättymisen jälkeen koulutuksen ulkopuolelle jääneille nuorille ja heidän huoltajilleen. Tämän veloitteen toteuttamiseksi Mäntsälässä järjestetään vuosittain ns. jälkiohjauspäivä. Jälkiohjauspäivän toteuttamisesta ja järjestelyistä vastaa toistaiseksi Keuda Mäntsälä Lukkarinpolun opinto-ohjaaja.

Jälkiohjauspäivä pidetään kesäkuun puolivälin jälkeen, jolloin yhteisvalinnan tulokset ovat hakijoiden tiedossa. Jälkiohjauspäivä on tarkoitettu yhteisvalinnassa ilman opiskelupaikkaa jääneille, ensisijaisesti peruskoulun juuri päättäneille, mutta myös muille koulutuksen ulkopuolella oleville. Päivän toteutuksessa ovat mukana Mäntsälän peruskoulujen opinto-ohjaajat, Keuda Mäntsälän opinto-ohjaajat Saaren ja Lukkarinpolun toimipisteistä, Mäntsälän työvoimatoimisto ja nuorten työpaja sekä joinakin vuosina myös lukio. Jälkiohjauspäivän sisällön suunnittelua varten järjestetään mukana olevien tahojen yhteinen suunnittelupäivä toukokuussa.

Jälkiohjauspäivä on järjestetty jo useana vuonna Sport Net Caféssa, joka on nuorten työpajan ylläpitämä tila Monitoimitalolla.

Ammattiopiston opinto-ohjaajien tehtävänä on kertoa tilaisuudessa sekä omien oppilaitostensa että koko Keudan opiskelupaikkatilanteesta ja antaa ohjeita kesän ja alkusyksyn aikana mahdollisesti vapautuvien paikkojen hakemisesta. Ammattiopistoa edustaa tilaisuudessa opinto-ohjaaja.

Jälkiohjauspäivästä tiedotetaan lähettämällä paikallislehtiin tiedote asiasta. Tiedotteen laatimisesta vastaavat toistaiseksi Lukkarinpolun opinto-ohjaaja ja Riihenmäen koulun rehtori yhdessä sopimallaan tavalla.

6 Opiskelijavalinta

Opiskelijavalinta tapahtuu Kouluta-järjestelmän kautta. Opinto-ohjaajalle on määritelty käyttöoikeudet, joilla pääsee seuraamaan hakijatilannetta yhteishaun aikana ja selaamaan hakemuksia hakuajan päätyttyä. Muilta osin järjestelmän käyttöoikeus on opintosihteerillä: hän kirjaa järjestelmään ilmoitukset opiskelupaikan vastaanottamisesta tai perumisesta ja vastaa uusien opiskelijoiden kutsumisesta peruutuspaikoille. Kesälomien aikana käyttöoikeuksiin voi tulla muutoksia erikseen sovitun työnjaon mukaan.

6.1 Joustohaun valinnat

Joustohaulla hakeneiden tulee lähettää kaikkiin joustohaun hakukohteisiin kopio hakemuslomakkeesta ja liitteet, joihin hän haluaa hakiessaan vedota. Näitä asiakirjoja säilytetään kuten HOJKS-asiakirjoja, opintotoimistossa lukitussa kaapissa, sillä asiakirjoissa on usein salassa pidettäviä tietoja hakijoista. Oppilaitoksella on velvollisuus pyytää hakijalta liitteitä siinä tapauksessa, ettei hän ole lähettänyt niitä oma-aloitteisesti. Liitteitä lienee järkevää pyytää vain niiltä, jotka aiotaan kutsua haastatteluun.

Opinto-ohjaaja käy joustohaun hakemukset läpi huhtikuun aikana ja kutsuu osan hakijoista haastatteluun. Kutsuttavista päätetään alakohtaisesti opettajien kanssa. Kutsuttujen kanssa sovitaan haastatteluajankohdasta puhelimitse, minkä jälkeen asiasta lähetetään hänelle kirjallinen vahvistus. Haastattelut pidetään toukokuun alussa. Haastatteluun osallistuu opinto-ohjaaja ja vähintään yksi alan opettaja. Valintapäätökset kirjataan Kouluta-järjestelmään kesäkuun alkupäiviin mennessä (kunkin vuoden yhteishakuajankohdan mukaisesti). Kirjaamisen tekee opintosihteerin opinto-ohjaajan antamien tietojen perusteella.

On hyvän hallintotavan mukaista käsitellä kaikki joustohaussa tulleet hakemukset. Hakemukset tulostetaan ja ne, joita ei kutsuta haastatteluun, merkitään käsittelymerkinnällä, esim. Käsitelty 25.4.2008 => Ei valita joustohaussa. Asiakirjat säilytetään opintotoimistossa. Haastatteluun kutsuttujen hakemus-

lomakkeisiin merkitään vastaavasti tieto siitä, että hakijaa on haastateltu ja hänet on valittu / häntä ei ole valittu opiskelijaksi joustohauulla.

6.2 Valintakirjeiden laatiminen ja postitus

Kesäkuun puolivälissä lähetetään valintakirjeet yhteisvalinnassa valituille opiskelijoille. Valintakirje sisältää opintojen aloittamiseen liittyvien perustietojen lisäksi seuraavaa:

- henkilötietolomake / ilmoittautumislomake
- taustatietolomake
- terveystietolomake
- ohjeet työvaate-, työväline- ja kirjahankinnoista sekä ennen opintoja mahdollisesti tarvittavista toimenpiteistä (ravintolakokeilla salmonellatodistus)
- ohje osaamisen tunnustamisesta
- esite kahden tutkinnon opinnoista ja kutsu opiskelijoille ja heidän vanhemmilleen tarkoitettuun infotilaisuuteen (pidetään heti opintojen alettua elokuussa)

Valintakirjeen sisällön koostaa opinto-ohjaaja koulutusaloilta saamiensa tietojen perusteella ja kirjeiden postituksen hoitaa opintosihtööri (tai tarvittaessa opinto-ohjaaja).

Opiskelijaksi valittua pyydetään palauttamaan lomakkeet annettuun päivämäärään mennessä, samassa yhteydessä, kun hän lähettää ilmoituksensa opiskelupaikan vastaanottamisesta.

7 Ohjaustarpeiden kartoitus ja tukitoimenpiteiden suunnittelu

7.1 Nivelpalaverit peruskoulujen kanssa

Peruskoulujen kanssa pidetään nivelpalaverit mahdollisesti jo touko–kesäkuussa ja viimeistään syyskuussa. Toukokuussa ei oppilaitokseen valituista ole vielä tietoa, joten tällöin joudutaan toimimaan hakutietojen perusteella. Kesäkuun puolivälin tienoilla tieto valituista on jo olemassa, mutta tällöin ei peruskouluissa ole välttämättä enää opiskelijahuoltohenkilöstöä paikalla eikä lopullinen opiskelijatilanne ole vielä selvillä kesäaikana tapahtuvien peruutusten takia. Tämän vuoksi on mielekkäintä järjestää nivelpalaverit vasta täydennyshaun jälkeen syyskuun alkupäivinä, jolloin opiskelijatilanne on jo pääsääntöisesti selvillä, ja opinto-ohjaaja on ehtinyt alustavasti perehtyä opiskelijoiden taustatietoihin ja tavata opiskelijoita. Tällöin on myös ammattiopiston opettajilta saatavissa alustavia tietoja yksittäisten opiskelijoiden opintojen käynnistymisestä.

Nivelpalaverit järjestetään molempien peruskoulujen kanssa erikseen. Niihin osallistuu ammattiopistolta opinto-ohjaaja, peruskoulun puolelta opiskelijahuoltoryhmä. Tiedonsiirrossa käytetään apuna sitä varten kehitettyä lomaketta.

7.2 Tiedonsiirto muista kuin Mäntsälän peruskouluista

Mäntsälän kunnan ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden osalta ei nivelvaiheyhteistyö toteudu samassa muodossa kuin Mäntsälän peruskoulujen kanssa. Usein on kuitenkin perusteltua ottaa yhteyttä opiskelijan lähtökouluun ja pyytää tietoja esimerkiksi mahdollisesta erityisopetuksesta ja arviota sen tarpeesta. HOJKS-tietoja kysytään myös taustatietolomakkeessa, mutta usein opiskelija on epävarma, onko hänelle tehty aiemmissa opinnoissa HOJKS. Osa opiskelijoista ei puolestaan halua kertoa HOJKSista, koska heillä on tarve päästä eroon erityisopiskelijan asemasta. Tiedot peruskoulun aikaisista tukitoimista helpottavat kuitenkin tuen ja ohjauksen tarpeen suunnittelua ammattiopinnoissa. Tiedonsiirrossa käytetään sitä varten laadittua lomaketta.

7.3 Taustatietolomake

Keudassa on käytössä yhteinen taustatietolomake, joka lähetetään opiskelijalle valintakirjeen yhteydessä. Lomakkeeseen liittyy saatekirje, joka löytyy intrasta kohdasta Toimintaohjeet > Lomakkeet > Opiskelija > Saate ammattiopiston opiskelija huoltaja. Saatetta voi soveltuvin osin hyödyntää joko erillisenä saatteena tai liittämällä tietoja varsinaiseen valintailmoituskirjeeseen.

Opiskelijaa pyydetään palauttamaan lomake täytettynä ja huoltajan allekirjoittamana samassa yhteydessä, kun hän palauttaa ilmoituksen opiskelupaikan vastaanottamisesta.

Opinto-ohjaaja perehtyy taustatietolomakkeissa annettuihin tietoihin jo kesän aikana, ja kokoaa viimeistään heti opintojen alettua yhteen jokaisen ryhmän tiedot tuen ja ohjauksen tarpeen suunnittelua ja opettajille tapahtuvaa tiedonsiirtoa varten.

Jokainen ryhmänohjaaja perehtyy myös taustatietolomakkeisiin oman ryhmänsä osalta, mutta opetuksen järjestämisen kannalta tarpeellisen tiedon siirto muille opettajille on opinto-ohjaajan vastuulla.

7.4 Yhteydenotot koteihin opintojen alkuvaiheessa

Taustatietolomakkeessa kysytään huoltajalta, haluaako huoltaja, että ammattiopistosta otetaan yhteyttä kotiin. Tätä kysymystä on syytä tulkita siten, että koti toivoo ammattiopiston ottavan yhteyttä heti opintojen alkuvaiheessa.

Usein yhteydenottoivomuksessa on kyse siitä, että on olemassa jotain opiskeluun vaikuttavia asioita, joita ei haluta tuoda esille taustatietolomakkeessa tai mikäli tuodaan, asiasta halutaan keskustella tarkemmin. Näistä yhteydenotoista huolehtii opinto-ohjaaja heti opintojen alettua, ennen tulohaastattelua.

7.5 Tulohaastattelu

Kaikki uudet opiskelijat täyttävät tulohaastattelulomakkeen ensimmäisenä opiskelupäivänä. Lomakkeen pohjalta ryhmänohjaaja haastattelee kaikki opiskelijat tavoitteena oppia tuntemaan oman ryhmänsä opiskelijat odotuksineen ja tarpeineen.

Ryhmänohjaaja toimittaa tulohaastattelulomakkeet opinto-ohjaajalle, joka haastattelee opiskelijat peruskoulujen niveltietopalaverien jälkeen. Tässä vaiheessa opinto-ohjaajalla on jo käytössään taustatietoa opiskelijoista ja hän voi keskustella saamistaan tiedoista ja mahdollisista tuen ja ohjauksen tarpeista opiskelijan kanssa.

7.6 Luki- ja matematiikkatestit

Uusille opiskelijoille tehdään elokuussa opintojen alussa luki- ja matematiikkatestit. Matematiikkatestit tehdään ryhmänohjaajien tunneilla, testien tarkastamisesta huolehtii ko. ryhmän matematiikan opettaja. Hän vastaa siitä, että tarpeellinen tieto välitetään kaikille niille ammattiaineiden opettajille, joiden opetus sisältää matematiikkaa muodossa tai toisessa.

Lukitestit teettää opinto-ohjaaja. Testeissä käytetään Niilo Mäki -instituutin seulontatestiä, jolla voidaan saada suuntaa-antavia tietoja lukivaikeuksista. Tarvittaessa tehdään tarkempia selvityksiä yksilötestistön avulla.

7.7 Opiskelijatietojen koonti ja tiedonsiirto ammattiopiston sisällä

Opinto-ohjaaja vastaa siitä, että opetuksen järjestämisen kannalta tarvittavat opiskelijoita koskevat tiedot välitetään opettajille. Tietojen välittämisessä on erityisen tärkeää, että tietoja viedään eteenpäin harkiten: kaikki eivät tarvitse kaikkea tietoa. On myös muistettava, että kyse on opiskelun edistämiseksi koottavista tiedoista. Tietojen välittäminen on mielekästä tehdä sen jakson alussa, kun opettaja opettaa kyseistä opiskelijaa ensimmäistä kertaa.

8 Ohjaus opintojen aloitusvaiheessa

8.1 Opiskelijoiden vastaanotto, perehdytys ja ryhmäyttäminen

Uudet opiskelijat saapuvat syksyllä kaksi päivää ennen vanhoja opiskelijoita. Henkilökunnalla on näin mahdollisuus keskittyä uusien opiskelijoiden vastaanottamiseen. Koko koulutusalan henkilöstö esittäytyy opiskelijoille ensimmäisenä päivänä. Päivän ohjausvastuu on ryhmänohjaajalla. Opinto-ohjaaja käy tapaamassa kaikkia ryhmiä päivän aikana.

Uusien opiskelijoiden vastaanotossa hyödynnetään myös tutoreita. Tutoreilla on keskeinen rooli autettaessa uutta opiskelijaa tutustumaan ja sopeutumaan uuteen opiskeluympäristöön. Pitkän kesäloman jälkeen tutoreille on syytä järjestää vielä kertaava koulutustilaisuus päivää ennen uusien opiskelijoiden saapumista. Tällä varmistetaan myös se, että kaikki tutoreiksi keväällä lupautuneet ovat varmasti käytettävissä uusien opiskelijoiden saapuessa.

Kahden ensimmäisen päivän ohjelmarungon suunnittelee opinto-ohjaaja yhdessä opettajien ja tutoreiden kanssa. Tämä suunnittelu tapahtuu toukokuussa/elokuussa.

8.2 Opiskelijan opas

Opiskelijan opas on tärkeä keino välittää opiskelua koskevaa tietoa sekä opiskelijalle itselleen että hänen huoltajilleen. Opiskelijan opas jaetaan paperiversiona kaikille uusille opiskelijoille heti opintojen alussa. Oppaaseen tutustutaan yhdessä ryhmänohjaajan kanssa.

Jatkavia opiskelijoita ja heidän huoltajiaan varten opas laitetaan opiskelijaintra KERMITIin. Sinne on mahdollista päästä kotikoneelta omalla tunnuksella, jolloin opiskelija saa oppaan myös huoltajan luettavaksi. Kermit on myös uusien opiskelijoiden käytettävissä.

Opiskelijan oppaan päivittämisestä huolehtii opinto-ohjaaja. Hän vastaa myös oppaan kopioimisesta jakelua varten ja oppaan siirtämisestä KERMITIin.

8.3 Osaamisen tunnustaminen

Laki ja asetus samoin kuin opetussuunnitelman perusteet velvoittavat koulutuksen järjestäjää tunnustamaan opiskelijan osaamisen. Osaamisen tunnustamisella tulee välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa. Koulutuksen järjestäjän on tiedotettava opiskelijoille siitä, minkälaista aineistoa ja asiakirjoja on esitettävä osaamisen tunnistamiseksi ja tunnustamiseksi ja milloin tämä on tehtävä. Opiskelijan osaamista on arvioitava jo opintojen alkuaikana. Osaamisen tunnistamisen pohjalta laaditaan opiskelijalle henkilökohtaiset tavoitteet ja määritellään tarvittava tuki ja ohjaus. Osaamisen tunnustaminen kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan (HOPS) ja erityistä tukea ja ohjausta tarvitseville opiskelijoille laaditaan HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma).

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatiminen aloitetaan siten, että valintakirjeessä kerrotaan opiskelijalle osaamisen tunnustamisesta. Opiskelijaa pyydetään toimittamaan oppilaitokselle kopiot niistä työ-, opinto- tai muista todistuksista, joihin hän haluaa vedota. Mikäli opiskelija katsoo, että hänellä on osaamista, mutta ei mitään todistuksia siitä, hän voi hakea osaamisen tunnustamista tekemällä erilliselle lomakkeelle selvityksen osaamisestaan. Tämän lomakkeen hän saa pyynnöstä oppilaitokselta ensimmäisenä opiskelupäivänä. Opiskelijaa pyydetään tuomaan alkuperäiset todistuksensa mukanaan opintojen alussa. Opinto-ohjaaja ottaa kopiot näistä todistuksista ja liittää ne osaamisen tunnustamista koskeviin asiakirjoihin.

Tutkinnon perusteiden mukaan toisen ammatillisen perustutkinnon opinnoilla ja lukio-opinnoilla korvataan tavoitteiltaan ja sisällöltään vastaavat ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot), vapaasti valittavat tutkinnon osat ja ammatillisiin opintoihin sisältyvät muut valinnaiset tutkinnon osat. Uudessa tutkinnon perusteissa annetaan tarkemmat määräykset ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien korvaamisesta lukio-opinnoilla.

Osaamisen tunnustaminen

Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot) niissä tapauksissa, joissa:

A. osaamisen tunnustaminen perustuu opintotodistuksiin:

- opinto-ohjaaja valmisteleo tunnustamisen yhdessä opiskelijan kanssa
- päätöksen tekee opinto-ohjaaja

B. osaamisen tunnustaminen perustuu muuhun kuin opintotodistuksiin, esimerkiksi harrastus-, työ- tai muilla vastaavilla todistuksilla osoitettavaan osaamiseen tai muulla tavoin hankittuun osaamiseen:

- opinto-ohjaaja valmisteleo tunnustamisen yhdessä opiskelijan kanssa
- päätöksen tekee ko. aineen opettaja

Vapaasti valittavat tutkinnon osat niissä tapauksissa, joissa osaamisen tunnustaminen perustuu opinto-, harrastus-, työ- tai muihin vastaaviin todistuksiin:

- opinto-ohjaaja valmisteleo tunnustamisen yhdessä opiskelijan kanssa
- päätöksen tekee opinto-ohjaaja

Ammatillisiin opintoihin sisältyvät muut valinnaiset tutkinnon osat (amatilliset valinnaiset):

A. osaaminen perustuu toisen ammatillisen perustutkinnon tai lukion opintojen suorittamiseen:

- opinto-ohjaaja valmisteleo tunnustamisen yhdessä opiskelijan kanssa
- päätöksen tekee opinto-ohjaaja

B. osaamisen tunnustaminen perustuu muuhun kuin opintotodistuksiin, esimerkiksi harrastus-, työ- tai muilla vastaavilla todistuksilla osoitettavaan osaamiseen tai muulla tavoin hankittuun osaamiseen:

- opinto-ohjaaja tai opettaja valmisteleo tunnustamisen yhdessä opiskelijan kanssa

- päätöksen tekee ko. aineen opettaja

Ammatilliset tutkinnon osat (lukuun ottamatta edellä mainittua kohtaa A)

- opinto-ohjaaja tai opettaja valmistelee tunnustamisen yhdessä opiskelijan kanssa
- päätöksen tekee ko. aineen opettaja

Osaamisen tunnustaminen kirjataan aina HOPSiin ja Winhaan. Kirjaamisesta vastaa se, joka on tehnyt tunnustamista koskevan päätöksen.

Osaamisen tunnustaminen voi tulla ajankohtaiseksi missä tahansa vaiheessa opintojen aikana esimerkiksi kesätöissä karttuneen tai myöhemmin tunnistetun osaamisen takia. Opinto-ohjaaja kertoo osaamisen tunnustamista koskevat periaatteet jokaisen lukuvuoden alussa ryhmäohjaustunneilla. Myöhemmässä opintojen vaiheessa tapahtuva osaamisen tunnustaminen tapahtuu samoin periaattein kuin yllä on selostettu.

8.4 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS)

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS), jossa määritellään oppimisen tavoitteet, opintojen suorittaminen, suoritustavat ja ajoitus sekä opintojen arviointi. HOPSin laadintaan osallistuvat opettaja tai opettajat ja tarvittaessa opinto-ohjaaja.

Lukkarinpolulla opinto-ohjaaja laatii jokaiselle opiskelijalle alustavan HOPSin yhdessä opiskelijan itsensä kanssa siltä osin kuin opiskelijan HOPS noudattaa ryhmän opiskelusuunnitelmaa (ROPS). Muissa tapauksissa HOPSin laadinnassa on tarvittaessa mukana opettaja.

HOPSin laadinta aloitetaan kahden tutkinnon opiskelijoiden kohdalla jo hie- man ennen opintojen alkua yhteistyössä lukion opinto-ohjaajan kanssa. Samalla tavalla tehdään HOPSin päivitys jokaisen lukuvuoden alussa.

Pelkästään ammatillista perustutkintoa suorittavista HOPS laaditaan opintojen alettua ensimmäisenä niille opiskelijoille, joille on tehty osaamisen tunnustamista. Tämä siksi, että opiskelijoiden on tärkeää saada nopeasti tietoa siitä, millainen on heidän ensimmäisen jakson työjärjestyksensä. Valtaosalle opis-

kelijoista HOPS laaditaan opinto-ohjaajan tekemän tulohaastattelun yhteydessä.

HOPS muodostuu käytännössä seuraavista asiakirjoista: HOPS-lomakkeesta, opintokortista ja opintojen toteutussuunnitelmasta (jaksotus + työjärjestys). HOPS-lomakkeeseen tehdään merkintä siitä, miltä osin opiskelija suorittaa opintojaan ryhmän opinto-ohjelman mukaisesti ja miltä osin siitä poikkeavasti.

Opiskelijalle annettavaan HOPS-lomakkeen kopioon liitetään opintokortti, josta käy ilmi opiskelijan opinto-ohjelma ja mahdollinen osaamisen tunnustaminen. HOPS-lomakkeeseen kirjataan tieto siitä, että opiskelijalle on annettu opintokortti, joka yhdessä HOPS-lomakkeen ja toteutussuunnitelman kanssa muodostaa hänen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa. Toteutussuunnitelmaa (jaksotus +työjärjestys) ei anneta erikseen jokaiselle opiskelijalle, vaan se on nähtävissä opiskelijoiden intranetissä Kermitissä. HOPS-lomakkeita säilytetään opinto-ohjaajan huoneessa. HOPSeja päivitetään aina tarpeen mukaan, päivityksestä vastaavat opettajat ja opinto-ohjaaja.

HOPSin laatiminen yllä kuvatulla tavalla jokaiselle opiskelijalle on työlästä, mutta HOPS on kuitenkin syytä laatia kirjallisena, jotta jokainen opiskelija ymmärtää, mistä HOPSissa on kyse ja että hänelle on sellainen laadittu. Kokemus on osoittanut, että suullista HOPSia ei mielletä HOPSiksi ja koko HOPS-käsite saattaa jäädä opiskelijalle vieraaksi.

8.5 HOJKSien laadinta

Opinto-ohjaaja on Lukkarinpolun erityisopetuksesta vastaava henkilö, jonka tehtäviin kuuluu HOJKSien laadinta ja päivitys.

HOJKSien laadinta aloitetaan heti syyskuun alussa niiden osalta, joilla tiedetään olevan tarvetta sen laatimiseen. HOJKSien laatimisesta ja päivityksestä vastaa opinto-ohjaaja, suunniteltujen toimenpiteiden toteutuksesta vastaa kunkin alan tiiminvetäjä. Jokainen opettaja on myös omalta osaltaan vastuussa siitä, että hän toteuttaa HOJKSissa sovittuja toimenpiteitä.

HOJKSien laadinnassa käytetään uusien opiskelijoiden kohdalla pohjatietona peruskoulusta saatavia tietoja, luki- ja matematiikkatestien tuloksia, tausta- ja

tulohaastattelulomakkeiden tietoja, henkilökohtaisissa haastatteluissa opiskelijalta itseltään saatuja tietoja sekä opettajien tekemiä havaintoja ja arvioita opiskelusta selviytymisestä.

HOJKS-prosessia ohjeistetaan yksityiskohtaisesti Keudan erityisopetuksen suunnitelmassa, joka löytyy Keudan intrasta kohdasta Opetussuunnitelmat. Tässä suunnitelmassa ei ole tarpeen toistaa ohjeistusta siltä osin.

9 Ohjaus opintojen aikana

9.1 Opintojen etenemisen seuranta

Opiskelija seuraa itse opintojensa etenemistä WinhaWillestä. Opinto-ohjaaja jakaa opiskelijoille WinhaWillen käyttöön tarvittavat tunnukset ensimmäisen jakson aikana ja opastaa WinhaWillen käytössä.

Opinto-ohjaajan ja ryhmänohjaajien on seurattava aktiivisesti opiskelijoiden opintojen etenemistä. Seurantaan kuuluu poissaolojen seuranta ja opintoker-tymän seuranta. Periaatteena on varhainen puuttuminen ongelmiin. Nopea poissaoloihin puuttuminen on todettu yhdeksi tehokkaimmista keinoista vä-hentää opintojen keskeyttämistä ja nopeuttaa valmistumista. Opintojen jäämi-nen rästiin kuormittaa opiskelijaa ja heikentää opiskelumotivaatiota.

Ryhmänohjaaja seuraa oman ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä vähintään viikoittain. Riskiryhmään kuuluvien opiskelijoiden osalta seurantaa voi olla tarpeen tehdä tiiviimmin – jopa päivittäin.

Poissaolojen ajantasainen seuranta on käytännössä mahdollista vain siten, että jokainen opettaja kirjaa poissaolotiedot päivittäin sähköiselle lomakkeelle, joka on kaikkien opettajien saatavilla verkossa. Sieltä ryhmänohjaaja ja opin-to-ohjaaja voivat poimia tietoja tarpeen mukaan.

Osa huoltajista haluaa päivittäin tiedon lapsensa poissaolosta voidakseen puuttua poissaoloihin. Huoltajille on pyrittävä lähettämään heidän pyytämänsä tieto. Tiedon lähettämisestä vastaa ryhmänohjaaja, mutta käytännössä tiedon voi lähettää myös muu opettaja.

Opintojen eteneminen voi pysähtyä tai hidastua myös muusta syystä kuin poissaolojen seurauksena: opiskelija on läsnä, mutta ei syystä tai toisesta opiskele. Opettajan on tällaisissa tapauksissa toimitettava mahdollisimman pian tieto ryhmänohjaajalle, joka keskustelee asiasta opiskelijan kanssa. Tarvittaessa ryhmänohjaaja ottaa yhteyttä huoltajaan. Yhteydenottokynnys on syytä pitää melko matalana, sillä monet huoltajista haluavat omalta osaltaan puuttua ongelmiin heti alkuvaiheessa.

Opinto-ohjaaja seuraa opintojen etenemistä jaksoittain. Seuranta on helpointa toteuttaa tulostamalla ”nollalistat” eli listat jakson päätyttyä tulleista hylätyistä ja keskeneräisistä suorituksista. Tämä seuranta edellyttää sitä, että opettajat kirjaavat arvosanat Winhaan Keudassa annettujen ohjeiden mukaisesti kahden viikon kuluessa opintojakson päättymisestä.

Opinto-ohjaaja keskustelee opiskelijan kanssa rästiin jääneestä suorituksesta ja selvittää hänen kanssaan, miten se on hoidettavissa kuntoon. Tässä vaiheessa opinto-ohjaaja lähettää alaikäisen opiskelijan huoltajalle postitse ilmoituksen suorittamatta jääneistä opintojaksoista ja poissaoloista sekä tiedon siitä, mitä puuttuvan suorituksen tekemisestä on opiskelijan kanssa sovittu. Varhaisella ja jämerällä puuttumisella pyritään estämään ongelmien pitkittyminen ja kasautuminen.

Opinto-ohjaajan tai opiskelijan itsensä tekemä opintokertymän seuranta on ongelmallista tilanteissa, joissa opintojaksot jatkuvat jaksosta toiseen, jopa vuodesta toiseen. Tällöin on tärkeää, että opintojaksoa arvioiva opettaja tiedottaa opintojen etenemisestä opiskelijalle ja opinto-ohjaajalle säännöllisesti.

Jaksosta toiseen jatkuvien opintojaksojen etenemisen seuraamiseksi olisi kehitettävä menetelmä, jolla väliaikatieto voitaisiin kirjata näkyviin winhaan.

9.2 Rästiklinikka ja uusintakokeiden suorittaminen

Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa puuttuvia opintoja viikoittain pidettävällä rästiklinikalla. Tälle lisäopetuksen muodolle on varattu säännöllinen aika tiettyinä viikonpäivinä muun opetuksen jälkeen. Rästiklinikalla ohjausta antaa opinto-ohjaaja ja lukuvuosittaisen tai viikoittaisen sopimuksen mukaan myös joku muu opettaja.

Rästiklinikalle on ilmoitettava muutamaa päivää aiemmin jättämällä ilmoittautumislomake opinto-ohjaajan postilaatikkoon. Opinto-ohjaaja toimittaa opettajille tiedon rästiklinikalle tulijoista, ja opettajat toimittavat tarvittaessa tehtävät opinto-ohjaajalle. Opiskelijoiden oma-aloitteinen ilmoittautuminen rästiklinikalle ei ole välttämättä kovin aktiivista, joten opinto-ohjaajan ja opettajien on tarpeen aktivoida opiskelijoita mukaan.

Rästiklinikan yhteydessä järjestetään mahdollisuus uusintakokeiden suorittamiseen. Uusintakoepäivät määritellään lukuvuodeksi kerrallaan ja niistä tiedotetaan opiskelijan oppaassa, KERMITissä ja opinto-ohjauksen ilmoitustaululla.

9.3 HOJKS-seuranta

Laadittujen HOJKSien toimenpiteiden toteutumista ja opiskelijan opintojen etenemistä seurataan siten, että opinto-ohjaaja keskustelee jokaisen jakson jälkeen opiskelijan ja hänen ryhmänohjaajansa kanssa. Keskustelun pohjalta opinto-ohjaaja kirjaa seurantalomakkeeseen, mitä erityisiä tukitoimenpiteitä on tehty ja mikä on opiskelijan ja ryhmänohjaajan arvio opintojen sujumisesta.

Jokaisen keskustelun yhteydessä arvioidaan yhdessä tarve jatkaa HOJKSia ja tehdään HOJKSiin tarvittavat muutokset.

9.4 Kahden tutkinnon opiskelijoiden ohjaus

Elokuussa ennen opintojen alkua järjestetään kahden tutkinnon opiskelijoille (sekä uusille että vanhoille) lukion opinto-ohjaajan ja ammattiopiston opinto-ohjaajan yhteinen ohjaustilaisuus, jossa suunnitellaan opintojen vuosittaista ja jaksoittaista sijoittelua. Tällöin laaditaan myös syksyn ensimmäisen jakson ohjelma.

Heti opintojen alettua järjestetään kahden tutkinnon opinnoista kiinnostuneille opiskelijoille ja heidän huoltajilleen tiedotustilaisuus opintojen rakentumisesta ja käytännön organisoinnista. Tilaisuus järjestetään ilta-aikaan, jotta mahdollisimman monella huoltajalla on mahdollisuus osallistua. Kutsu tilaisuuteen lähetetään jo kesällä valintakirjeessä. Tilaisuuteen pyritään saamaan mukaan kahta tutkintoa suorittavia opiskelijoita, jotka pystyvät kertomaan käytännön kokemuksiaan opiskelusta.

Kahden tutkinnon opiskelijoille järjestetään noin viikkoa ennen jokaisen jakson vaihtumista yhteispalaveri, jossa ovat opiskelijoiden lisäksi mukana ammattiopiston opinto-ohjaaja, lukion opinto-ohjaaja ja ammattiopiston ryhmänohjaaja. Palaverin koolle kutsumisesta vastaa ammattiopiston opinto-ohjaaja. Palaverissa käydään läpi opintojen sujuminen ja seuraavan jakson ohjelma.

9.5 Siirto-opiskelijoiden ohjaus

Toisesta oppilaitoksesta siirtyviä opiskelijoita on vuosittain muutamia. He vaihtavat oppilaitosta joko lukuvuoden alussa tai kesken lukuvuoden. Opiskelija käy yleensä tutustumassa oppilaitokseen ennen siirtymistään. Tutustumiskäynnin järjestelyistä huolehtii opinto-ohjaaja. Vierailun aikana opiskelijalle järjestetään mahdollisuus tutustua tulevaan ryhmään, opettajiin ja tiloihin. Mikäli tutustuminen kestää useamman tunnin, vierailijalle järjestetään opastajaksi tutor-opiskelija tai joku muu ryhmän opiskelija, joka pitää vierailijasta huolta koko vierailun ajan.

Varsinaisessa siirtymävaiheessa opinto-ohjaaja laatii yhdessä ryhmänohjaajan ja opiskelijan kanssa HOPSin, jossa on huomioitu opiskelijan aikaisemmat opinnot ja mahdollinen muu osaaminen.

Aloitusvaiheessa vastaanottavasta ryhmästä nimetään kaksi opiskelijaa (tutoreita, jos käytävissä), jotka huolehtivat uuden opiskelijan perehdyttämisestä ja siitä, että tulokas otetaan heti alusta lähtien mukaan ryhmän toimintaan.

9.6 Opintonsa keskeyttäneiden takaisintulo-ohjaus

Opintonsa keskeyttäneen tai muutoin pitkään poissa olleen opiskelijan jatkaessa opintojaan opinto-ohjaaja laatii yhdessä ryhmänohjaajan ja opiskelijan kanssa HOPSin, jossa on huomioitu opiskelijan poissaolonsa aikana mahdollisesti hankkima osaaminen.

Mikäli opiskelijan ryhmä vaihtuu hänen palatessaan opintojen pariin, huolehditaan siitä, että kaksi ryhmän tutoria tai muuta opiskelijaa huolehtii uuden opiskelijan ottamisesta mukaan ryhmän toimintaan.

9.7 Työssäoppimisen ohjaus

Ennen työssäoppimisjaksoa opinto-ohjauksen ryhmäohjaustunneilla käsitellään työssäoppimispaikan hakemista ja työelämän pelisääntöjä sekä kunkin opiskelijan työssäoppimisjaksolle asettamia tavoitteita. Opinto-ohjauksen näkökulmasta tavoitteiden asettelussa on tärkeää kiinnittää huomiota työelämän pelisääntöjen oppimiseen ja sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen.

Työssäoppimisen jälkeen käsitellään ryhmätunneilla opiskelijoiden kokemuksia TOP-jaksosta. Palautteen kokoamisella on tärkeä merkitys ammattidentiteetin ja refektointitaitojen kehittymiselle.

Tavoitteena on, että opinto-ohjaaja voisi käydä jokaisen opiskelijan työssäoppimispaikalla vähintään yhden kerran kolmen vuoden aikana. Varsinainen työssäoppimisen ohjaus on alan opettajien tehtävä.

9.8 Yhteistyö kodin ja ammattiopiston välillä

Tutkinnon perusteissa veloitetaan koulutuksen järjestäjää ja oppilaitosta olemaan aloitteellinen myönteisen yhteistyön käynnistämisessä ja ylläpitämisessä opiskelijan vanhempien tai huoltajien kanssa. Yhteistyöllä tulee vahvistaa opiskelijan itsenäisyyttä ja vastuullisuutta, edistää opiskelua ja taata opiskelijalle hänen tarvitsemansa tuki terveyteen, turvallisuuteen ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Yhteistyötä opiskelijan ohjauksessa on tehtävä koulutuksen aikana ja sen päättyessä.

Kodin ja ammattiopiston välinen yhteistyö käynnistetään tiedustelemalla valintakirjeen mukana lähtevässä taustatietolomakkeessa, haluaako koti koulun taholta yhteydenottoa. Mikäli koti toivoo yhteydenottoa, soittaa opinto-ohjaaja opiskelijan kotiin elokuussa ennen opintojen alkua. Tämä on tärkeää siksi, että usein yhteydenottotoiveissa on kyse sellaisista opiskelijan erityistarpeisiin liittyvistä toiveista, joita ei välttämättä haluta ilmaista kirjallisena vaan niistä halutaan puhua henkilökohtaisesti.

Kodin kanssa tehdään yhteistyötä myös HOJKSeja laadittaessa. Opinto-ohjaaja kartoittaa erityistä tukea ja ohjausta tarvitsevia opiskelijoita ja käynnis-

tää tarvittaessa HOJKSien laatimisen. HOJKS:it laaditaan yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että opinto-ohjaaja valmistele ensin HOJKSeja yhteistyössä opettajien kanssa ja tämän jälkeen järjestetään tapaaminen opiskelijan ja hänen huoltajiensa kanssa. Tapaamisessa ovat mukana opinto-ohjaaja ja ryhmänohjaaja, tarvittaessa kutsutaan mukaan muita opettajia.

Vanhempainilta järjestetään syyskuussa ensimmäisen vuoden opiskelijoille. Vanhempainillassa esitellään ammattiopiston toimintaa ja käytäntöjä. Huoltajilla on tuolloin mahdollisuus tavata opettajia ja muuta henkilökuntaa.

Keudan opetussuunnitelman yhteisessä osassa todetaan, että ”huoltajille annetaan tietoa opetussuunnitelmista ja opetuksen järjestämisestä”. Näistä asioista kerrotaan pääpiirteittäin vanhempainillassa. Tarkempia tietoja tutkinnon perusteista, työjärjestyksistä ja muista vastaavista asioista huoltajilla on mahdollisuus saada opiskelijaintra Kermitistä. Samoja tietoja on mahdollista saada myös pyynnöstä sähköpostilla.

Opintojen etenemisestä tiedotetaan ensimmäisen vuoden opiskelijoiden huoltajille lähettämällä ensimmäisen jakson päätyttyä (lokakuussa) jaksopalaute opiskelijan opintojen sujumisesta. Palautteen laatii ryhmänohjaaja, joka kokoaa palautteen kaikilta opiskelijaa siihen mennessä opettaneilta opettajilta.

Kaikkien alaikäisten opiskelijoiden huoltajille lähetetään opintosuoritusote joulukuussa ja toukokuussa. Joulukuun ote lähetetään opiskelijan mukana ja ote pyydetään palauttamaan ryhmänohjaajalle tammikuussa huoltajan allekirjoittamana. Toukokuun ote lähetetään huoltajalle postissa. Otteessa tulee näkyä poissaolojen määrä sekä lisäselvitys kesken tai kokonaan suorittamatta jääneistä opintojaksoista (mitä puuttuu, miten suoritettava).

Kodin ja ammattiopiston välisessä yhteistyössä on tärkeää erilaisten ongelmien ennaltaehkäisy, varhainen tunnistaminen ja puuttuminen. Opettajat, jotka tapaavat opiskelijoita päivittäin tai viikoittain, ovat avainasemassa ongelmien tai muulla tavalla huolestuttavien asioiden havaintajoina. Opettajien tulee tiedottaa ryhmänohjaajille huolestuttavista havainnoistaan. Ryhmänohjaaja keskustele opiskelijan kanssa ja ottaa tarvittaessa yhteyttä alaikäisen – ja opiskelijan suostumuksella myös täysi-ikäisen – vanhempiin tai huoltajiin. Ryhmänohjaaja tiedottaa myös opinto-ohjaajalle asiasta.

Poissaolojen suhteen on laadittu erillinen toimintaohje, jossa ryhmänohjaajaa kehoitetaan ottamaan yhteyttä opiskelijan kotiin, mikäli opiskelija on ilmoittamatta poissa kaksi päivää. Mikäli luvattomien poissaolojen suhteen on toistuvasti ongelmia, ryhmänohjaaja ilmoittaa asiasta opinto-ohjaajalle, joka ottaa yhteyttä kotiin ja ryhtyy selvittämään jatkotoimenpiteitä. Tarvittaessa järjestetään tapaaminen huoltajien kanssa.

Pääsääntö on se, että alaikäisen opiskelijan huoltajien on aina saatava ajoissa tietoa siitä, mikäli opiskelijalla on opinnoissaan ongelmia, esimerkiksi poissaoloja, opintojen viivästymistä tai ongelmalliseksi koettua käyttäytymistä.

Kodin ja ammattiopiston välistä yhteistyötä ongelmatilanteissa käsitellään enemmän valmisteilla olevassa erillisessä opiskelijahuoltosuunnitelmassa.

Kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön on jatkossa tarvetta kehitellä muotoja, joissa korostuu ammattiopiston aktiivisuus ja halukkuus positiiviseen yhteistyöhön. Myönteisissä merkeissä tehtävä yhteistyö on tärkeää ongelmien ennaltaehkäisemiseksi ja yhteistyön helpottamiseksi ongelmatilanteissa.

9.9 Yhteistyö opiskelijahuollollisissa asioissa

Lukkarinpolun opiskelijahuoltoryhmän peruskokoonpanon muodostavat apulaisrehtori, opinto-ohjaaja ja terveydenhoitaja. Ryhmää täydennetään asia- tai opiskelijakohtaisesti ryhmänohjaajalla ja/tai muilla opettajilla ja tarvittaessa muilla asiantuntijoilla. Opiskelijahuoltoryhmä kokoontuu joka toinen viikko. Koolle kutsujana toimii opinto-ohjaaja. Kokoukseen kutsutaan tarvittaessa mukaan asianomainen opiskelija. Opiskelijahuoltoryhmästä opiskelija ohjataan tarvittaessa ammattiopiston ulkopuolisten palveluiden pariin, esimerkiksi päihdetyöntekijän, mielenterveystyöntekijän, terveyskeskuslääkärin tai ammatinvalintapsykologin vastaanotolle.

Lukkarinpolun opiskelijoita palvelee terveydenhoitaja, jonka vastaanotto-tila sijaitsee Ehnroosin koulun tiloissa ammattiopiston vieressä. Terveydenhoitajan vastaanottoajoista tiedotetaan pääkäytävän ilmoitustaululla.

Opiskelijahuollon kysymyksiä käsitellään tarkemmin valmisteilla olevassa opiskelijahuoltosuunnitelmassa, joka sisältää muun muassa päihdestrategian.

9.10 Opiskelijaintra KERMIT

KERMIT on opiskelijoille tarkoitettu intranet-sivusto, jonka materiaalin tuottamisesta ja päivityksestä vastaa opinto-ohjaaja. KERMITiin pääsee samoilla tunnuksilla, millä kirjaudutaan oppilaitoksen tietokoneille. Tunnusten jakamisesta huolehtii opinto-ohjaaja heti opintojen alussa. Opinto-ohjaaja saa tunnukset opintosihteeriltä.

KERMITiin viedään opiskelijoiden saataville ainakin seuraavia tietoja:

- opiskelijan opas
- Keudan opetussuunnitelmat selkokielisinä versioina
- jaksotukset
- lukujärjestykset
- tapahtumatiedotteet
- henkilökunnan yhteystiedot
- tiedot yhteishakuajoista ja linkkejä koulutustietopalveluihin
- linkkejä työnhakuun

10 Ohjaus opintojen päättövaiheessa

10.1 Opintonsa keskeyttävien tai lopettavien ohjaus

Opiskelija, joka ilmaisee aikomuksensa keskeyttää tai lopettaa opintonsa, ohjataan aina mahdollisimman pian opinto-ohjaajan luo. Opiskelijan jäätyä pois päivittäisestä opiskelusta on häntä vaikea enää saada ohjauksen pariin, jolloin tilanne voi olla lopullisesti menetetty.

Opinto-ohjaaja keskustelee opiskelijan kanssa keskeyttämis- / lopettamisaikeiden syistä ja siitä, onko opintojen jatkamiseksi vielä tehtävissä jotain. Mikäli jatkaminen on mahdollista, opinto-ohjaaja ja opiskelija suunnittelevat yhdessä jatkotoimenpiteitä.

Mikäli opintojen jatkaminen ei ole mahdollista, keskustellaan opiskelijan tulevaisuudesta ja pyritään laatimaan hänelle mielekäs jatkosuunnitelma. Mikäli opiskelija haluaa vaihtaa koulutusalaan tai -paikkaan, häntä ohjataan ja tuetaan uuden koulutuspaikan etsinnässä. Muissa tapauksissa opiskelija ohjataan tarvittavien palveluiden pariin, esimerkiksi työvoimatoimiston ammatinvalin-

nanohjaukseen tai nuorten työpajalle. Ohjauksella pyritään välttämään sellaisia keskeytyksiä, joissa opiskelija jää ”tyhjän päälle”.

Opiskelija, joka keskeyttää opintonsa tai eroaa oppilaitoksesta, täyttää yhdessä opinto-ohjaajan kanssa keskeytys- / eroilmoituslomakkeen. Alaikäisen on pyydettävä lomakkeeseen huoltajan allekirjoitus.

Opintonsa keskeyttävän kanssa sovitaan keskeytyksen päättämispäivämäärä. Opiskelijalle korostetaan, että hänen on otettava yhteyttä oppilaitokseen viimeistään keskeyttämisen päätyttyä ja sovittava jatkosta, muutoin hänet voidaan katsoa eronneeksi.

Oppilaitoksesta eroavalle opintosuhteeri kirjoittaa erotodistuksen. Kaikille opiskelijoille on syytä tiedottaa jo opintojen alussa siitä, että eroaminen on opiskelijan itsensä kannalta parasta hoitaa asiallisesti eroilmoitus täyttämällä, sillä virallinen eroamispäivämäärä voi olla jatkossa merkityksellinen esimerkiksi erilaisten sosiaalietuuksien saamiseksi (äitiyspäiväraha, työmarkkinatuki, asumistuki jne.).

10.2 Koulutuksesta työhön -opintojakso

Kolmannen vuoden opiskelijoille järjestetään yhden opintoviikon laajuinen Koulutuksesta työhön -opintojakso. Kyseessä on ammatillisille oppilaitoksille suunnattu ryhmämenetelmä, jonka tavoitteena on tukea työmarkkinoille siirtyvien nuorten itseluottamusta, laadukasta työllistymistä ja työuran hallintaa sekä ennaltaehkäistä katkonaisiin työuriin liittyviä masennusoireita. Koulutuksesta työhön -ryhmissä opitaan työllistymiseen, työhön sosiaalistumiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyviä taitoja ja valmiuksia. Tukemalla työllistymisvalmiuksia ja vastoinkäymisiin varautumista pyritään luomaan edellytyksiä laadukkaaseen työllistymiseen sekä myöhempään työuran ja terveyden myönteiseen kehitykseen.

Varsinainen koulutuksesta työhön -kokonaisuus on laajuudeltaan 20 tuntia, mutta opintojakso toteutetaan 32 tunnin laajuisena, jolloin siihen voidaan sisällyttää enemmän työnhakuun liittyviä harjoituksia ja työelämään liittyviä vierailuja.

Koulutuksesta työhön -opintojakson alkuperäisen idean mukaan ryhmien ohjauksessa toteutetaan uudenlaista opetus- ja työhallinnon välistä yhteistyötä, jossa oppilaitoksen opettaja ja paikallisen työvoimatoimiston ohjaaja vetävät opiskelijaryhmiä yhdessä. Työvoimahallinnolla ei kuitenkaan ole Mäntsälässä resursseja yhteistyöhön. Koska menetelmä kuitenkin perustuu kahden opettajan samanaikaiseen läsnäoloon, pyritään ainakin osa opintojaksosta toteuttamaan tällä periaatteella. Opinto-ohjaajan lisäksi ryhmän vetäjänä voi toimia äidinkielen tai yhteiskunta-, yritys- ja työelämätiedon opettaja.

10.3 Jatko-opintopäivä

Kolmannen vuoden opiskelijoille järjestetään jatko-opintopäivä loka– marraskuussa. Teemapäivä toteutetaan – mikäli mahdollista – ainakin osittain yhteistyössä lukion kanssa. Päivän aikana järjestetään tiedottavia esityksiä seuraavista asioista:

- ammattikorkeakoulutus
- oppisopimuskoulutus
- aikuiskoulutus
- puolustusvoimien jatko-opintomahdollisuudet
ja varusmiespalvelus / siviilipalvelus

Esittelijöiksi pyydetään kyseisten tahojen edustajia.

10.4 Yhteishakuneuvonta (toinen aste ja AMK)

Helmi–maaliskuussa opinto-ohjaaja kartoittaa henkilökohtaista yhteishakuneuvontaa potentiaalisesti tarvitsevia opiskelijoita. Ohjausta järjestetään sekä ammattikorkeakouluun että toiselle asteelle hakeville.

Ennen toisen asteen yhteishakua opinto-ohjaaja kartoittaa erityisesti niitä opiskelijoita, joiden kohdalla opintojen loppuun saatattaminen näyttää epätodennäköiseltä eli lopettamisen riski on todennäköinen. Näitä opiskelijoita ohjataan hakemaan yhteishaussa alalle, jonka he arvioivat sopivan itselleen paremmin. Tällä tavoin pyritään välttämään tilannetta, jossa opiskelija lopettaa opintonsa ilman, että hänellä on tietoa seuraavasta opiskelupaikasta.

10.5 Valintakoevalmennus

Opinto-ohjaaja järjestää valintakoevalmennusta opiskelijoille, joilla on kevään aikana pääsykoe seuraavaan oppilaitokseen. Tämä valmennus sisältää lähinnä haastatteluun ja ryhmätilanteeseen valmentautumista. Valintakoevalmennus järjestetään kaikille hakijoille yhtä aikaa alasta riippumatta. Tällöin on mahdollista harjoitella myös ryhmätilanteita.

11 Ohjaus opintojen jälkeen

Opintojen jälkeen annettava ohjaus on selkeästi urasuunnitteluun ja työllistymiseen liittyvää ohjausta. Opiskelija, joka kokee tarvitsevansa ohjausta opintojen jälkeen, saa ohjausta kaikkina niinä aikoina, jolloin opinto-ohjaaja on paikalla.

12 Tutor- ja mentortoiminta

Tutoreita käytetään apuna tiedottamisessa, markkinoinnissa ja opiskelijoiden perehdyttämisessä. He voivat toimia psykososiaalisena tukena myös myöhemmässä opintojen vaiheessa.

Uusille tutoreille järjestetään Keudassa yhteiskoulutus huhtikuussa. Opinto-ohjaaja kokoaa ensimmäisen vuoden opiskelijoista sopivan joukon tutoreita (2–4 tutoria / ala). Tutoriksi pääsyn edellytyksenä on positiivinen asenne opiskeluun ja opiskelutovereihin sekä omien opintojen sujuminen.

Opinto-ohjaaja järjestää uusille tutoreille lisää koulutusta toukokuussa omassa oppilaitoksessa. Tällöin suunnitellaan yhdessä myös tulevan syksyn aloitusvaiheen ohjelmaa.

Keudassa järjestetään toukokuussa mentor-koulusta, joka on tarkoitettu kolmannelle vuodelle siirtyville tutoreille. Mentoreiden tehtävänä on avustaa tarvittaessa seuraavien tutoreiden kouluttamisessa ja toimia esikuvana uusien opiskelijoiden vastaanottamisessa.

13 Opiskelijakunnan toiminta

Laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998 41 §) edellyttää, että ammat-
tiopistolla on opiskelijoista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa ja koulutyötä. Lain mukaan koulutuksen järjestäjän tulee varata opiskelijoille mahdollisuus osallistua koulutuksen kehittämiseen sekä kuulla opiskelijoita ennen opintoihin ja muihin opiskelijoiden asemaan olennaisesti vaikuttavien päätösten tekemistä. Oppilaskunta käyttää opiskelijoiden puhevaltaa näissä asioissa.

Keudassa ollaan parhaillaan kehittämässä opiskelijakunnan toimintaa ja siihen liittyvää ohjeistusta. Lukkarinpolulla opiskelijakunnan toiminta käynnistetään syksyllä 2008 Keudan ohjeiden mukaisesti. Oppilaskunnan toimintaa ohjaa opinto-ohjaaja.

14 Yhteistyö elinkeinoelämän ja työvoimapalveluiden kanssa

Tutkinnon perusteiden mukaan koulutuksen järjestäjän tulee kehittää ura- ja rekrytointipalvelujaan yhteistyössä elinkeinoelämän ja työvoimapalveluiden kanssa sekä edistää ja tukea opiskelijoiden työllistymistä.

Opinto-ohjauksessa pyritään rakentamaan kytkös työ- ja elinkeinoelämään jo ennen opintojen alkua: tavoitteena on toteuttaa peruskouluihin suuntautuvia vierailuja siten, että opinto-ohjaajan mukana on työelämän edustaja erityisesti niillä aloilla, joille on vaikeuksia saada riittävästi opiskelijoita. Olisi toivottavaa, että työelämän edustajiksi saataisiin kyseisen ammattialan sukupuolivähemmistöä edustavia henkilöitä.

Opintojen alkuvaiheessa pyritään opinto-ohjauksen tunneille saamaan elinkeinoelämän edustajia mukaan siten, että jokaisessa ryhmässä vierailee yksi alan työnantajan edustaja ja yksi työntekijä. Työntekijäksi pyritään löytämään nuori, mielellään omasta oppilaitoksesta valmistunut työntekijä.

Kolmannen vuoden opinto-ohjaukseen sisällytetään syksystä 2008 alkaen 1 opintoviikon laajuinen Koulutuksesta työhön -opintojakso, jossa valmennetaan opiskelijoita työnhakuun. Tähän opintojaksoon sisällytetään työnantaja- ja/tai

työpaikkavierailuita. Opintojakson aikana tutustutaan myös työvoimahallinnon tarjoamiin palveluihin. Ryhmävierailuja työvoimatoimistoon ei ole mahdollista tehdä, koska Mäntsälän työvoimatoimistolla ei ole resursseja ottaa vastaan ryhmiä. Työvoimatoimiston palveluista tiedottaminen jää siten opinto-ohjaajan vastuulle. Lisäksi tutustutaan erilaisten työvoiman vuokrausta ja välitystä harjoittavien yritysten toimintaan.

Työvoimahallinto on mukana kesäkuussa järjestettävässä jälkiohjauspäivässä. Jälkiohjauspäivästä kerrotaan tarkemmin kohdassa Jälkiohjauspäivä.

Työvoimatoimistoille tiedotetaan heinäkuun lopussa täydennyshaussa mukana olevista opiskelupaikoista. Tiedote lähetetään myös täydennyshaun jälkeen mahdollisesti vapaaksi jääneistä paikoista. Tiedotejakelussa ovat mukana Keski-Uudenmaan työvoimatoimiston Mäntsälän ja Järvenpään toimipisteet sekä Päijät-Hämeen työvoimatoimiston Lahden ja Orimattilan toimipisteet.

15 Yhteistyö ja verkostot ammattiopiston ulkopuolella

AYTR on kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä, jossa opetustoimen työntekijä edustaa ammattiopiston opinto-ohjaaja. Työryhmään kuuluu yleensä:

- lääkäri, sosiaalityöntekijä, psykologi ja kuntoutustyöntekijät sosiaali- ja terveyskeskuksesta
- psykiatrisen poliklinikan työntekijä
- Kelan vakuutussihteeri
- työvoimatoimiston työntekijä ja
- opetustoimen työntekijä.

Työryhmässä käsitellään sellaisten asiakkaiden kuntoutus- ja työllistymisasi-
ta, joiden tilanteeseen ei ole löytynyt ratkaisua. Tarkoituksena on arvioida
kuntoutustarpeita ja -vaihtoehtoja yhdessä eri viranomaisten ja kuntoutuspal-
velujen järjestäjien kanssa. Työryhmän toiminta perustuu lakiin kuntoutuksen
asiakasyhteistyöstä (497/03). Työryhmä kokoontuu kerran kuussa tiistai-
aamuisin.

JOPO-ohjausryhmä on joustavan perusopetuksen ohjausryhmä. Ryhmä koontuu 3–4 kertaa lukukaudessa, yleensä Ehnroosin koululla.

HUIMA on Huumeton ilme Mäntsälän seudulla -hanke, jonka tarkoituksena on edistää nuorten päihteetöntä elämää ja aktivoita heitä harrastustoiminnan pariin. Työryhmässä on edustajia ammattiopiston lisäksi kunnallisesta nuorisotyöstä, ehkäisevästä päihdetyöstä, seurakunnan nuorisotyöstä, kunnan sivistystoimesta, kouluterveydenhuollosta sekä ylä- ja alakouluista.

KYKY on yrittäjyyttä edistävä työryhmä, jossa on mukana Mäntsälän yrityskehitysorganisaatio, peruskoulu, sivistystoimi, paikallinen yrittäjäjärjestö ja ammattiopisto.

Keski-Uudenmaan toisen asteen ammatilliset opinto-ohjaajat kokoontuvat noin joka toinen kuukausi. Keudan opinto-ohjaajien lisäksi tapaamisiin osallistuvat Seurakuntaopiston opinto-ohjaaja ja Järvenpään Invalidiliiton koulutuskeskuksen opinto-ohjaaja.

Keudan opinto-ohjaajat kokoontuvat noin kerran kahdessa kuukaudessa.

Mäntsälän opinto-ohjaajat (ammattiopisto, lukio, peruskoulut) kokoontuvat 2–3 kertaa lukukaudessa.

16 Opinto-ohjauksen toimivuuden seuranta ja arviointi

Opinto-ohjaussuunnitelman ja opinto-ohjauksen toimivuutta seurataan ja arvioidaan jatkuvasti. Vähintään lukuvuosittain toteutetaan opiskelijoille suunnattu lomakekysely. Usein kysely on mielekästä suorittaa myös jakson päättyessä.

Opiskelijoille suunnattavan kyselyn lisäksi opinto-ohjaaja kokoaa palautetta työstään myös henkilökunnalta (oppilaitosjohto, opettajat, tukipalvelut) vähintään kerran lukuvuodessa. Lisäksi opinto-ohjaaja arvioi itse omaa toimintaansa ja tekee siltä osin tarvittavia muutoksia ohjaussuunnitelmaan ja käytännön toimintaan. Ohjaussuunnitelmaa ja ohjausta kehitetään saadun palautteen

perusteella. Opinto-ohjauksen toimivuutta arvioidaan myös tuloksellisuusrahoituksessa käytettävien mittareiden perusteella sekä tilastokeskuksen sijoituspalvelusta saatavien tietojen pohjalta

LIITE 1

. Opinto-ohjaus Keuda Mäntsälä Lukkarinpolku

Opinto-ohjaus ennen opintojen alkua		
Tehtävä	Ajankohta	Toteuttaja
Peruskoululaisten ja heidän vanhempiansa perehdyttäminen ammattiopistoon		
•esitteiden toimittaminen kouluille	lukuvuosittain	opinto-ohjaaja
•ammattiopiston vierailut peruskouluissa (ammattialojen ja koulutusten esittely)	9. lk syys - helmikuu 8. lk tammi - toukokuu	opinto-ohjaaja / tutorit + työelämän edustajat
•peruskoulujen 9. lk ryhmävierailut ammattiopistolla (45 min.)	syys - helmikuu	opinto-ohjaaja, tutorit, opettajat
•Mäntsälän peruskoulujen jatko-opintomessut	marraskuu	opinto-ohjaaja, tutorit
•peruskoulujen TET-jaksot ja koulutuskokeilut	koko lukuvuosi	opinto-ohjaaja (organisointi) tutorit (opastus) opettajat (ohjelman toteutus)
Yhteistyö peruskoulujen ja lukion opinto-ohjaajien kanssa		
•nivelpalaverit peruskoulujen opinto-ohjaajien kanssa	touko - kesäkuu	opinto-ohjaaja
•tiedonsiirtolomake peruskouluihin	toukokuu	opinto-ohjaaja
•jälkiohjauspäivä	kesäkuun puoliväli	opinto-ohjaaja peruskoulujen opinto-ohjaajat työvoimahallinto nuorten työpaja
•täydennyshaussa vaille opiskelupaikkaa jääneiden ohjaus	elo - syyskuu	opinto-ohjaaja peruskoulujen opinto-ohjaajat työvoimahallinto nuorten työpaja
Yhteistyö työvoimaviranomaisten kanssa		
•jälkiohjauspäivä	kesäkuun puoliväli	opinto-ohjaaja
•vapaista opiskelupaikoista tiedottaminen	elo - syyskuussa ennen ja jälkeen täydennyshaun	opinto-ohjaaja

Yhteistyö työpajojen kanssa		
•vapaista opiskelupaikoista tiedottaminen	elo - syyskuussa ennen ja jälkeen täydennyshaun	opinto-ohjaaja
•työpajan vierailut ammattiopistolla	koko lukuvuosi	opinto-ohjaaja / opettajat / tutorit
Tiedotus ja markkinointi		
•jälkihausta ja avoimista paikoista tiedote paikallislehdille •jälkihausta ja avoimista opiskelupaikoista ilmoitus paikallislehdissä •avoimista opiskelupaikoista tiedote työvoimatoimistoon ja nuorisotoimeen	heinäkuu	opinto-ohjaaja (tiedotus, tekstit ja ilmoitustrafiikki) Keudan toimisto (lehti-ilmoitusten taitto)
Opiskelijavalinnat		
•joustohaun haastattelut ja valinnat	huhti - toukokuu	opinto-ohjaaja ja opettajat
•joustohaun tiedot Koulutajärjestelmään	kesäkuun alku	opintosihteeri
•valintakirjeiden laatiminen	toukokuun loppu	opinto-ohjaaja ja opettajat
•valintakirjeiden postitus	kesäkuu	opintosihteeri
•ilmoittautumisten vastaanotto ja kirjaaminen Koulutajärjestelmään	kesä- ja elokuu	opintosihteeri
•täydennyshaun valintakirjeiden postitus	elokuu	opintosihteeri
Opiskelijoiden taustatietoihin tutustuminen	elokuun alku	opinto-ohjaaja
Kahden tutkinnon opiskelijoiden HOPSit	elokuu ennen opintojen alkua	opinto-ohjaaja lukion opinto-ohjaaja
Yhteydenotot koteihin taustatietolomakkeessa ilmoitettujen toiveiden mukaan	elokuu ennen opintojen alkua	opinto-ohjaaja

Opinto-ohjaus opintojen aikana		
Aloitusvaiheen ohjaus		
Tehtävä	Ajankohta	Toteuttaja
Opiskelijoiden vastaanottaminen, perehdytys ja ryhmäyttäminen	opintojen alkuvaihe	opinto-ohjaaja / tutorit / ryhmänohjaajat
Koulumatkatukineuvonta ryhmissä	1. päivä	opinto-ohjaaja / opintosihteeri
Tulohaastattelulomakkeen täyttäminen	1. päivä	ryhmänohjaaja
Ryhmänohjaajien tulohaastattelut	opintojen alkuvaihe	ryhmänohjaaja
Infotilaisuus kaksoistutkinnosta kiinnostuneille opiskelijoille ja heidän vanhemmilleen	elokuu	opinto-ohjaaja lukion opinto-ohjaaja
Lukitestit	elokuu	opinto-ohjaaja
Matematiikan lähtötasotestit	elokuu	ryhmänohjaajat / matematiikan opettaja
Tulohaastattelu	elokuun loppu	ryhmänohjaaja
Nivelpalaverit peruskoulujen oppilashuoltohenkilöstön kanssa	syyskuun alku	opinto-ohjaaja
Tulohaastattelu ja ohjaustarpeen kartoittaminen	syyskuun alku	opinto-ohjaaja
HOPSit ja osaamisen tunnustaminen	elo - syyskuu	opinto-ohjaaja / ryhmänohjaajat / opettajat
Erityistä tukea ja ohjausta tarvitsevien opiskelijoiden kartoitus, HOJKSien laadinta	syyskuun alku - puoliväli	opinto-ohjaaja
Yhteenveto ryhmän opiskelijoista ja heidän erityistarpeistaan: tiedonsiirto opettajille	elo - syyskuu	opinto-ohjaaja
Vanhempainilta uusien opiskelijoiden vanhemmille	syyskuun loppu	opinto-ohjaaja / opettajat

Ohjaus 1. vuoden aikana		
Tehtävä	Ajankohta	Toteuttaja
Täydennyshaussa ja sen jälkeen tulleiden perehdyttäminen	elo - syyskuu ja myöhemmin tarvittaessa	opinto-ohjaaja / tutorit /opettajat
Poissaolojen seuranta	viikoittain	ryhmänohjaaja
Opintojen etenemisen seuranta	jaksojen vaihtuessa ja tarvittaessa	opinto-ohjaaja / ryhmänohjaaja
Tiedonsiirto uusille opettajille erityistuen tarpeesta	jaksojen vaihtuessa	opinto-ohjaaja
HOJKS-päivitykset	jaksojen vaihtuessa ja tarvittaessa	opettajat / opo
Kahden tutkinnon opiskelijoiden opintojen suunnittelu ja seuranta	jaksojen vaihtuessa	opinto-ohjaaja ryhmänohjaaja lukion opinto-ohjaaja
Jaksopalaute huoltajille	1. jakson jälkeen	ryhmänohjaaja / opo
Opintosuoritusote huoltajille	2. jakson jälkeen (jouluna) ja toukokuun lopussa	ryhmänohjaaja
Eryistä tukea ja ohjausta tarvitsevien opiskelijoiden kartoitus ja HOJKsien laadinta	tammikuun alku - puoliväli ja tarvittaessa	opinto-ohjaaja
Opintonsa keskeyttävien ohjaus	koko lukuvuoden	opinto-ohjaaja
Uusien tutoreiden valinta ja koulutus	huhtikuu	opinto-ohjaaja Keudan yhteinen koulutus
Uusien tutoreiden koulutus omassa oppilaitoksessa	toukokuu	opinto-ohjaaja
Työssäoppimisjaksolle perehdyttäminen	ennen TOP-jaksoja	ryhmänohjaaja / opo
Työssäoppimisjakson palautekeskustelu	TOP-jaksojen jälkeen	ryhmänohjaaja / opo

Ohjaus 2. vuoden aikana		
Tehtävä	Ajankohta	Toteuttaja
Tutoreiden koulutus uusien opiskelijoiden ohjausta varten	elokuu - päivää ennen uusien opiskelijoiden saapumista	opinto-ohjaaja
Opinto- ja koulumatkatukineuvonta ryhmissä	1. viikko	opinto-ohjaaja
Lähtötilanteen kartoittaminen ja HOPSien tarkistus (mm. osaamisen tunnustaminen)	elokuu	ryhmänohjaajat / opettajat / opinto-ohjaaja
Suoraan 2. vuodelle tulevien perehdytys	koko lukuvuosi	opinto-ohjaaja / tutorit / ryhmänohjaaja
Erityistä tukea ja ohjausta tarvitsevien opiskelijoiden kartoitus ja HOJKSien laadinta	syyskuun alussa ja tarvittaessa myös muulloin	opinto-ohjaaja ryhmänohjaajat
HOJKS-päivitykset	jaksojen vaihtuessa	opinto-ohjaaja
Poissaolojen seuranta	viikoittain	ryhmänohjaaja
Opintojen etenemisen seuranta	jaksojen vaihtuessa ja tarvittaessa	opinto-ohjaaja /ryhmänohjaaja
Opintosuoritusote huoltajille	2. jakson jälkeen (jouluna) ja toukokuun lopussa	ryhmänohjaaja
Kahden tutkinnon opiskelijoiden opintojen suunnittelu ja seuranta	jaksojen vaihtuessa	opinto-ohjaaja ryhmänohjaaja lukion opinto-ohjaaja
Työssäoppimisjaksolle perehdyttäminen	ennen TOP-jaksoja	ryhmänohjaaja / opo
Työssäoppimisjakson palautekeskustelu	TOP-jaksojen jälkeen	ryhmänohjaaja / opo
Opintonsa keskeyttävien ohjaus	koko lukuvuosi	opinto-ohjaaja

Ohjaus 3. vuoden aikana		
Tehtävä	Ajankohta	Toteuttaja
Opinto- ja koulumatkatukineuvonta ryhmissä	1. viikko	opinto-ohjaaja
Suoraan 3. vuodelle tulevien perehdytys	koko lukuvuosi	opinto-ohjaaja / tutorit / ryhmänohjaaja
Lähtötilanteen kartoittaminen ja HOPSien tarkistus (mm. osaamisen tunnustaminen)	elokuu	ryhmänohjaajat / opettajat / opinto-ohjaaja
Erityisiä opetus- ja ohjauspalveluja tarvitsevien opiskelijoiden kartoitus ja HOJKSien laadinta	syyskuun alussa ja tarvittaessa myös muulloin	opinto-ohjaaja
Poissaolojen seuranta	viikottain	ryhmänohjaaja
Opintojen etenemisen seuranta	jaksojen vaihtuessa ja tarvittaessa	opinto-ohjaaja / ryhmänohjaaja
Kahden tutkinnon opiskelijoiden opintojen suunnittelu ja seuranta	jaksojen vaihtuessa	opinto-ohjaaja ryhmänohjaaja lukion opinto-ohjaaja
HOJKS-päivitykset	jaksojen vaihtuessa	opinto-ohjaaja
Opintonsa keskeyttävien ohjaus	koko lukuvuosi	opinto-ohjaaja
Koulutuksesta työhön - opintopaketti 1 ov (32 t)		
<ul style="list-style-type: none"> •työnhaku •työvoimatoimiston palvelut •työnantajavierailut 	jaksotuksen mukaan	opinto-ohjaaja äidinkielen opettaja yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tiedon opettaja
Jatko-opintopäivä (6 t)		
<ul style="list-style-type: none"> •ammattikorkeakoulutus •oppisopimuskoulutus •aikuiskoulutus •puolustusvoimien jatko-opintomahdollisuudet ja varusmiespalvelus / siviilipalvelus 	syyslukukausi toteutus mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä lukion kanssa (soveltuvin osin)	opinto-ohjaaja amkon edustaja oppisopimuskoulutuksen edustaja aikuiskoulutuksen edustaja puolustusvoimien edustaja
Toisen asteen yhteishausta tiedottaminen ja hakuneuvonta	helmi - maaliskuu	opinto-ohjaaja

Tehtävä	Ajankohta	Toteuttaja
Ammattikorkeakoulujen yhteishastusta tiedottaminen ja hakuneuvonta	helmi - maaliskuu	opinto-ohjaaja
Valintakokeisiin valmentaminen	maalis - huhtikuu	opinto-ohjaaja / opettajat

Ohjaus 4. vuoden aikana		
Tehtävä	Ajankohta	Toteuttaja
Lähtötilanteen kartoittaminen ja HOPSien tarkistus (mm. osaamisen tunnustaminen)	elokuu	ryhmäohjaajat / opettajat opinto-ohjaaja
Erytisiä opetus- ja ohjauspalveluja tarvitsevien opiskelijoiden kartoitus ja HOJKSien laadinta	syyskuun alussa ja tarvittaessa myös muulloin	opinto-ohjaaja
HOJKS-päivitykset	jaksojen vaihtuessa	opinto-ohjaaja
Opintojen etenemisen seuranta (henkilökohtainen tapaaminen tai muu yhteydenotto)	vähintään joka toinen viikko	opinto-ohjaaja / ryhmäohjaaja

Opinto-ohjaus opintojen jälkeen		
Tehtävä	Ajankohta	Toteuttaja
Ohjausta annetaan tarvittaessa myös opintojen jälkeen		opinto-ohjaaja / ryhmäohjaaja

Muut opinto-ohjaajan tehtävät		
Tehtävä	Ajankohta	Toteuttaja
Kodin ja koulun välinen yhteistyö		
<ul style="list-style-type: none"> • opiskelijakohtainen tiedottaminen huoltajille • huoltajien tapaamiset 	tarvittaessa (mm. HOJKS-tapaamiset)	opinto-ohjaaja ja ryhmäohjaaja

Tehtävä	Ajankohta	Toteuttaja
Opiskelijahuoltoryhmä	joka toinen viikko	apulaisrehtori, opo, terveydenhoitaja, ryhmänohjaaja, tarvittaessa muita asiantuntijoita
Opiskelijaintra Kermitin päivitys	koko lukuvuosi	opinto-ohjaaja
Nettisivujen päivitys koulutustarjonnan osalta	koko lukuvuosi	opinto-ohjaaja / opintosihteeri
Taitaja 9 -paikalliskilpailujen järjestäminen	marraskuu	organisointi: opinto-ohjaaja toteutus: opettajat / tutorit
Tehtävä	Ajankohta	Toteuttaja
Avointen ovien päivä	lukuvuosittain päätettävänä ajankohtana	organisointi: opinto-ohjaaja toteutus: opettajat / tutorit
Koulutusesitteiden tekeminen	kesäkuu	opinto-ohjaaja
Opiskelijaoppaan tekeminen	kesä - elokuu	opinto-ohjaaja
Tiedottaminen paikallislehdille		
• tiedote lukukauden aloituksesta	ensimmäinen koulupäivä elokuun puolivälissä	opinto-ohjaaja / apulaisrehtori
• tapahtumatiedotteet	tarvittaessa	opinto-ohjaaja / opettajat / apulaisrehtori
• tiedote lukukauden päättymisvaiheessa	toukokuun loppu	opinto-ohjaaja / apulaisrehtori
Oppilaskuntatoiminnan ohjaus	koko lukuvuosi	opinto-ohjaaja
Ohjauksen arviointi palautekyselyin	lukuvuosittain	opinto-ohjaaja
Yhteistyö ammattiopiston ulkopuolella		
• Mäntsälän opinto-ohjaajat	3 - 4 krt / lukukausi	opinto-ohjaaja
• Keski-Uudenmaan ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajat	3 - 4 krt / lukukausi	opinto-ohjaaja
• Keudan opinto-ohjaajat	n. 2 kertaa / lukukausi	opinto-ohjaaja
• HUIMA-työryhmä	3 - 4 krt / lukukausi	opinto-ohjaaja
• KYKY-työryhmä	3 - 4 krt / lukukausi	opinto-ohjaaja

●AYTR-asiakasyhteistyöryhmä	3 - 4 krt / lukukausi	opinto-ohjaaja
●JOPO - joustavan perusopetuksen ohjausryhmä	3 - 4 krt / lukukausi	opinto-ohjaaja
●Nuorten työpaja	2 - 3 krt / lukuvuosi	opinto-ohjaaja

LIITE 2

Mainostoimiston ohje esitekuvien koosta

Kuvien pikselikoko on vaikea antaa suoraan, sillä se koostuu kuvan mittasuhteista ja resoluutiosta. Nyrkkisääntö on seuraava: "mitä isompi kuva sen parempi". Isoja kuvia voi aina pienentää tarpeen mukaan, mutta pieniä kuvia ei voi suurentaa rajattomasti koska kuvalaatu alkaa kärsiä. Etenkin korkealaatuisissa painotöissä (esitteet, aikakauslehdet yms.) kuvalaatu/-koko korostuu, koska painojälki on tarkempaa ja painopaperi hyvälaatuista. Sanomalehdissä painojälki ja -paperi ovat huonompaa laatua, jolloin pientäkin kuvaa voidaan käyttää jonkun verran isompana.

Kaikissa painotöissä pätee seuraava: mitä korkealaatuisempi/isompi lähtöaineisto, sitä parempi lopputulos.

Yleisiä vaatimuksia kuvalle:

- resoluutio 300 dpi
- "riittävät" mittasuhteet
(minimi mielellään esim. kymppikoko n. 16 x10 cm)

Kuvien pikselikoko:

Kuva, jonka mitat ovat 10 x 10 cm ja resoluutio 300 dpi
> pikselikoko 1181 x 1181 pikseliä.

Kuva, jonka mitat ovat 20 x 20 cm ja resoluutio 300 dpi
> pikselikoko 2362 x 2362 pikseliä.

Huom. Kuvan pikselimäärä = leveys x korkeus pikseleissä,
esim. 1181 x 1181px = 1394761 pikseliä.

Kuvien tiedostokoko:

JPEG-kuvan tiedostokoosta on myös vaikea päätellä kuvan todellista kokoa (mittoja ja resoluutiota). Tiedostokokoon vaikuttavat kuvan sisältö ja kuvaa tallennettaessa valittu pakkauksen määrä.

Kuva, jossa on paljon yksityiskohtia (esim. väkijoukko, jossa satoja ihmisiä) ei pakkaannu yhtä pieneksi tiedostoksi kuin kuva, jossa on vähän yksityiskohtia (esim. lentävä lintu sinisellä taivaalla).

Tallennettaessa kuvaa JPEG-tiedostoksi voi käyttäjä valita, kuinka paljon tiedostoa pakataan. Kevyin pakkausteho tuottaa isoimman tiedoston ja tehokain pakkaus pienimmän tiedoston (lisäksi ääripäiden välillä on eri asteita pakkausteholle). Lopputuloksena on kuitenkin tiedosto nimeltä kuva.jpg.

JPEG-pakkaus tapahtuu muuttamalla kuvan dataa. Mitä enemmän kuvaa pakataan, sitä enemmän data muuttuu => laatu huononee).

Mitä isompi kuva sitä isompi tiedostokoko. Jos tiedostoko on esim. 0 - 500 Kb (kilotavua), kuva on todennäköisesti liian pieni käytettäväksi painotöissä. Eli kuvatiedostot, joiden koko on yli 500 Kb (mieluiten 1+ Mb), ovat painotöihin sopivia.

Eli asia ei ole ihan yksinkertainen ja nuo edellä olevat koskevat vain kuvan TEKNISIÄ määreitä. Sitten on vielä kuvan laadulliset vaatimukset (yli-/alivalottunut, terävyys/heilahtanut, värivirheet jne...).

LIITE 3

Ilmoitusohje

Oppilaitoksista lähetetään sisältö markkinointiassistentille, joka koostaa aineiston hänelle annetusta sisällöstä.

Sisältöä koskevat asiat:

- Tekstit tulee olla valmiiksi halutuissa kappalejaoissa.
- Tekstit tulee olla valmiiksi **oikoluettuna** (markkinointiassistentilla ei ole vastuuta tekstien oikeamuotoisuudesta eikä tekstin tuotannosta).
- Mikäli sisältöön kuuluu kuva/kuvia tulee ne toimittaa muun sisällön yhteydessä **painolaatuisina** (fyysisesti mahdollisimman isokokoisina).
- Markkinointiassistentilla oikeus muokata kuva/kuvat ilmoitukseen sopiviksi.

Mikäli huomataan, että samaan julkaisuun on menossa useampia Keudan ilmoituksia, laatii markkinointiassistentti niistä yhteen vedetyn kokonaisuuden ja toimittaa sen itse julkaisuun.

Valmis ilmoitus lähetetään takaisin oppilaitokselle. Oppilaitos hoitaa itse valmiin aineiston valitsemaansa julkaisuun (markkinointiassistentilla ei vastuuta materiaalin julkaisuihin toimittamisesta).

Tieto oppilaitosten valitsemien julkaisujen ajankohdista/deadlineista tulee ilmoittaa sähköpostilla silloin, kun ilmoitustilaa varataan.

Ilmoitusten sisällöt tulee toimittaa markkinointiassistentille vähintään viisi työpäivää ennen julkaisun deadlinea.

Mikko Pietilä
Markkinointiassistentti
Keuda
mikko.pietila@keuda.fi

Opintojen ohjaus Keuda Mäntsälä Lukkarinpolku

Taustatiedot

- Taustatietolomake kotoa
- Nivelpalaverit
- Tulohaastattelu
- Luki- ja matematiikkatestit
- Opettajayhteistyö

Ohjaustarpeiden kartoitus

- Hojks
- Tuki- ja erityisopetus
- Keskeyttävien ohjaus
- Etenemisen seuranta
- Osaamisen tunnustaminen
- Hops

PSYKOSOSIAALINEN TUKI

- Opiskelutaidot
- TOP-ohjaus
- Opiskelijaintra KERMIT
- Tulo-ohjaus
- Ryhmyttäminen
- Opintoihin perehdyttäminen
- Oppilaskuntatoiminnan ohjaus
- Tutortoiminta
- Päihdehuollon palvelut
- Mielenterveyspalvelut
- Terveyspalvelut

TIEDOTTAMINEN

- Nettiedotus
- Avoimet ovet
- Taitaja 9
- Lehti-ilmoitukset
- Esitteet
- Messut
- Lehdistötiedotteet
- Jälkiohjaus

AMMATILLISEN SUUNTAUTUMISEN OHJAUS

- Tiedottaminen peruskouluissa
- Ammatti-identiteetti
- Koulutuksesta työhön -opinnot
- Työelämä tietous
- Työelämävierailut
- Jatko-opinto-ohjaus

OPISKELIJAHUOLTO

- Sosiaalipalvelut
- KELA
- Sosiaalitoimi
- Tiedottaminen opintojen etenemisestä
- Vanhempien tapaamiset
- Vanhempainillat
- Kodin ja opiston välinen yhteistyö
- Poissaoloseuranta

Vierailut ammattiopistolla

- Koulutuskokeilut
- TET
- Tutustumiskäynnit
- Jatko-opintopäivä
- Hakuneuvonta
- Valintakoevalmennus

VERKOSTOYHTEISTYÖ

- JOPO – Joustavan perusopetuksen ohjausryhmä
- AYTR - Asiakasyhteistyöryhmä
- HUIMA – Huumeeton ilme Mäntsälän seudulla
- Opoverkostot
- KYKY - Yrittäjyisyöryhmä

OHJAUKSEN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

- Ohjauksen jatkuva kehittäminen
- Yhteistyökumppanikyselyt
- Itsearviointi
- Opiskelijakyselyt
- Mäntsälän opot
- Keudan opot
- Keski-Uudenmaan ammatilliset opot